

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA: Pedagogiky a psychologie

OBOR: Sociální pedagog

Kriminalita mládeže v průmyslovém regionu Mladá Boleslav. Studie vlivu sociálního prostředí na kriminalitu mládeže.

AUTOR:
Tomáš Čermák
Bakov nad Jizerou
Čapkova 925

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146059868

VEDOUCÍ PRÁCE:
Mgr. Vojtěch Roztočil

počet :	stran	grafů	tabulek	příloh
	51	13	3	0

V Bakově nad Jizerou dne 31. března 2003

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6

Tel.: 048/535 2515

Fax: 048/535 2332

Katedra: pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát) Tomáš Čermák, nar. 26.11.1967

adresa: Bakov nad Jizerou, Čapkova 925, 294 01

obor (kombinace): sociální pedagog

Název BP: **Kriminalita mládeže v průmyslovém regionu Mladá Boleslav.**
Studie vlivu sociálního prostředí na kriminalitu mládeže.

Název BP v angličtině: The crime-rate of the young people of the industrial region of Mladá Boleslav. The study of the social environment influence on the crime-rate of the young people.

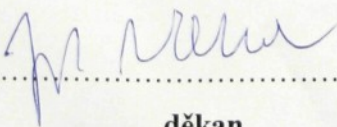
Vedoucí práce: Mgr. Vojtěch Roztočil

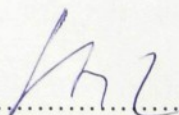
Konzultant:

Termín odevzdání: 30. 4 .2003

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 31. 10. 2002

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal (kandidát):

Datum:

Podpis:

CÍL PRÁCE :

Cílem této práce je kompaktní pohled na průmyslový region Mladá Boleslav a potvrzení či vyvrácení předpokladu, že ekonomicky silný průmyslový region vytváří podmínky pro vyšší kriminalitu mládeže, a to v souvislosti s obecnými aspekty sociálního prostředí a jeho sociálních skupin.

HYPOTÉZY :

- 1) Průmyslový region, ve kterém je vysoká zaměstnanost, ovlivňuje kriminalitu mládeže.
- 2) Relativně vysoké příjmy obyvatelstva v regionu Ml. Boleslav ovlivňují kriminalitu mládeže.
- 3) Kriminalita mládeže v regionu souvisí se zvýšeným pohybem pracujících osob.
- 4) Soutředění materiálních výrobních prostředků různých subjektů, podílejících se na automobilové výrobě, ovlivňuje kriminalitu mládeže.

OBSAH PRÁCE :

- Úvod : Cíl práce, odůvodnění, výběr tématky, důvody vedoucí k jejímu zpracování, vztah k tématu a pod.
- Teoretická část : vymezení pojmů a celkové aspekty a specifika kriminality, sociálního prostředí a průmyslového regionu, literární prameny
- Praktická část : Použité metody, výzkumné cíle, zpracování a vyhodnocení zjištěných skutečností, možnosti změny
- Závěrečná část : Vyhodnocení, návrhy opatření a možná prevence, závěr

METODY :

Metoda analytická - analýza použitých dostupných materiálů
- analýza dokumentů

Metoda statistická

Rozhovor

Pozorování

POUŽITÁ LITERATURA :

Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie*. PA Praha, 1996

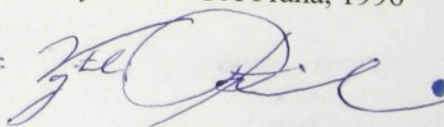
Miňhová, J. - Trpišovská, D.: *Kapitoly ze sociální psychologie*. Universita J.E.Purkyně, Ústí nad Labem, 1993

Novotný, Fr. a kol.: *Trestní kodexy*. Eurounion, s.r.o. Praha, 1998

Nakonečný, M.: *Psychologie osobnosti*. Academia Praha, 1995

Konrád, Z.: *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. PA Praha, 1996

vedoucí práce:

Prohlášení : Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně
a že jsem uvedl veškerou použitou literaturu.

Mladá Boleslav, 2003.- 03.- 31.

Tomáš Čermák

Poděkování: Rád bych poděkoval Ing. Tomsovi za statistické informace, Ing. Kordačovi za pomoc při grafickém zpracování, Mgr. Roztočilovi za metodickou pomoc při vedení práce a Evě, že to se mnou při psaní této práce vydržela.

Anotace

Tématem práce je kriminalita mládeže v souvislosti se sociálními vlivy, které probíhají v rozvinutém průmyslovém regionu Mladá Boleslav, s ohledem na chování mladistvých pachatelů. Toto téma jsme vybrali z důvodu jeho rostoucí závažnosti v současné době a také pro jeho blízkost z hlediska profesního. Příčiny páchaní kriminality mladistvými pachateli jsou různé, ale jedním z rozhodujících faktorů je nesprávné výchovné prostředí, které právě v souvislosti s dynamickým a pulsujícím průmyslovým regionem jistě velmi intenzivně působí na mladého člověka. Výsledkem této práce je rozbor problému a zjištění stavu kriminality mládeže při současném působení sociálního prostředí, cílem této práce by pak mělo být vyhodnocení a přehled jednotlivých faktorů majících vliv na kriminalitu mladých lidí.

Summary

The topic of my work is a delinquency of young people in connection to social influence, which affects region of advanced industrial city Mladá Boleslav, with reference to behaviour of young offenders. This topic I have chosen due to his growing importance in present and also from professional reason. Causes of delinquency of young offenders are different, but one of the main factors is the inappropriate education environment, which just in connection with dynamic and throbbing industrial region strongly influences the young people. The result of this work is analysis and recognition of delinquency of young people in contemporary influence of social environment. Purpose of this work is then the evaluation and the overview of single factors influencing the delinquency of young people.

Zusammenfassung

Das Thema dieser Diplomarbeit ist Jugendkriminalität im Zusammenhang mit den sozialen Einflüssen, die in dem hochentwickelten Industriegebiet Mladá Boleslav wirken, mit der Rücksicht auf Verhalten der jugendlichen Frevler. Dieses Thema habe ich ausgewählt, weil ihr Erheblichkeit in der letzten Zeit immer wächst, und weil es für mich vom beruflichen Gesichtspunkt sehr benachbart ist. Die Ursachen der Kriminalität von jugendlichen Übeltäter sind verschieden, aber einer der entscheidenden Faktoren ist schlechte Erziehungsumgebung, die gerade im Zusammengang mit dem dynamischen und pulsierenden Industriegebiet sehr intensiv auf die Jugendlichen wirkt. Das Ergebnis dieser Arbeit ist das Problem zu analysieren und den Zustand der Jugendkriminalität bei der gleichzeitigen Wirkung der sozialen Umgebung festzustellen. Das Ziel dieser Arbeit ist die Auswertung und der Übersicht über die Einzelfaktoren, die die Jugendkriminalität beeinflussen.

Obsah

I.	Úvod	1 - 3
II.	Teoretická část	4 - 24
II. 1.	Kriminalita mládeže	4 - 18
II. 1. 1.	Pojem	4
II. 1. 2.	Používané pojmy a jejich význam	4 - 6
II. 1. 3.	Druhy kriminality	6 - 10
II. 1. 4.	Struktura trestné činnosti mládeže	10 - 11
II. 1. 5.	Příčiny kriminality mládeže	11 - 14
II. 1. 6.	Kriminogenní situace – podmínka kriminality	14 - 15
II. 1. 7.	Jednotlivé způsoby trestné činnosti mladistvých pachatelů	15 - 18
II. 2.	Region Mladá Boleslav	18
II. 2. 1.	Historie a poloha Mladoboleslavského regionu	18 - 19
II. 2. 2.	Současnost Mladoboleslavska	19 - 20
II. 2. 3.	Průmyslový komplex Škoda Auto	20 - 22
II. 2. 4.	Sociální prostředí Mladoboleslavského regionu	22 - 24
III.	Praktická část	25 - 44
III. 1.	Úvod	25
III. 2.	Cíle a hypotézy	25 - 27
III. 3.	Výběr použitých metod	27 - 28
III. 4.	Výsledky výzkumu	28 - 39
III. 5.	Rozbor výzkumu	39 - 40
III. 6.	Analýza dokumentů	40 - 42
III. 7.	Další subjektivní poznatky o problému	42 - 44
IV.	Závěrečná část	45 - 49
IV. 1.	Vyhodnocení hypotéz	45
IV. 2.	Závěr	46 - 47
IV. 3.	Prevence a možné způsoby nápravy situace	47 - 49
V.	Seznam použité literatury	50 - 51

I. Úvod

Na konci dvacátého století byla Česká republika jako i řada jiných východoevropských zemí zasažena významnými politickými i sociálními změnami. Komunistický systém se hroutí a na jeho místo nastupuje v České republice nevyzkoušený demokratický systém, který sebou nese pochopitelně řadu nových procesů, především politických, hospodářských a sociálních. Nová situace ve společnosti vytvořila i nové podmínky pro problémy současnosti, mezi které patří mimo jiné i vzestup patologických jevů mezi mládeží, včetně delikventního chování a kriminality. Kriminalita mládeže je tedy faktor, který v konečném důsledku ovlivňuje celou kriminalitu, zejména v souvislosti s její dynamikou.

Jak však uvádí odborná literatura i jiné prameny, např. zprávy policie, je v současné době počet kriminálních deliktů spáchaných mládeží na stabilní úrovni. Podle dostupného přehledu, který je veden od roku 1956, je zřejmé že do roku 1962 kriminalita mládeže mírně klesala. V dalším období, a to až do roku 1971, kriminalita mládeže opětovně mírně stoupala. V osmdesátých letech dochází k opětovné stabilizaci trestných činů páchaných mládeží. Jedná se o přibližně o 34.000 trestných činů ročně, přičemž podíl na celkové kriminalitě je přibližně patnáctiprocentní. Po roce 1989, tedy počátkem 90. let je patrný nárůst kriminality mládeže, přičemž podíl kriminality dětí a mládeže v souvislosti s celkovou kriminalitou dosahoval již více než dvacetiprocentní hladiny. Později, zhruba až do roku 1994 celkový podíl trestné činnosti opětovně stoupá, kdy je právě v roce 1994 na vrcholu. Od této doby je poměr trestné činnosti usazen přibližně na hodnotě okolo 13% . Pokud se dále týče počtu odsouzených pachatelů trestné činnosti, tak od roku 1994 je zaznamenán neustálý mírný pokles. Ve vztahu k problematice kriminality dětí a mládeže dochází v oblasti násilné trestné činnosti k výraznému navýšení počtu stíhaných dětí. Je jich stíháno dvaapůlkrát více, než v roce 1989. Pro ilustraci bylo v roce 1998 stíháno za násilnou trestnou činnost 1.009 dětí a 1.203 mladistvých. Počet stíhaných mladistvých osob kulminoval v již zmiňovaném

roce 1994, to bylo dvakrát více než v roce 1989. V oblasti majetkové trestné činnosti dochází v případě dětí a mladistvých k obdobnému jevu, jako u násilné trestné činnosti. Počet dětí stíhaných za majetkovou trestnou činnost se od roku 1989 zvyšuje přibližně třikrát, přičemž v roce 1998 bylo za majetkovou trestnou činnost stíháno 6.797 dětí a 7.754 mladistvých. Tento trend opět kulminoval v roce 1994, to bylo čtyřiapůlkrát více než v roce 1989, od té doby pak jejich počet neustále klesá.

Tato situace měla za následek otevření otázky o trestní odpovědnosti mladistvých a dětí, a to zejména o hranici věku trestní odpovědnosti. V současnosti je trestním řádem stanovena na 15 let věku dítěte. Pokud budeme dále hovořit o kriminalitě mládeže, musíme si uvědomit, že význam věku pachatele je prvořadým kritériem. Dle našich zákonů není osoba, která nedovršila věk 15 let, trestně odpovědná, byť by spáchala skutek, který je jinak trestným činem. Vzhledem k tomu, díky větší vyspělosti, celkovému rozhledu, informačním technologiím, celkovou globalizací světa a dalším faktorům, se v poslední době často hovoří o snížení této hranice. Tato situace je podobná i ve většině evropských zemí. Pro srovnání uvádím, že v SRN a v Rakousku je dítě trestně odpovědné od 14 let svého věku, ve Francii od 13 let a ve Skotsku dokonce od 8 let. Je pravdou, že děti a mladiství pachatelé se dopouštějí spíše jen omezeného výčtu trestných činů, ale tam představují značnou část jejich pachatelů. Podrobnější nástin narůstání kriminality byl již zmiňován výše, ale je třeba připomenout, že byl největší u majetkové trestné činnosti, zejména u krádeží vloupáním. Každým pátým zjištěným pachatelem z řad mládeže byl Róm.

Další významnou skutečností, kterou uvádí odborná literatura je to, že kriminalita mládeže je páchána v městech a velkých průmyslových aglomeracích (což byl ostatně i důvod k vypracování této práce), kde se k obecným důvodům kriminality ještě připojuje alkoholismus a nealkoholová toxikomanie. Je zcela zřejmé, že právě v těchto místech se mohou mladí sdružovat do různých part a celků a v souvislosti s problémy dospívání pak páchat nejrůznější trestnou činnost.

Kriminalita mládeže má mnoho příčin. Dalším zcela zásadním problémem je výchova v rodině. Rodiče mají vliv na své dítě od nejútlejšího věku, kladou

základy, na nichž pak spočívá celý další vývoj osobnosti mladistvého, zvláště po stránce mravní a citové. Otázka socializace je nejzákladnějším faktorem, které ovlivňuje život dítěte a poté dospělého jedince po celý život. Jedná se o formy soužití mezi lidmi, mezilidské vztahy, které jistě ve značné míře ovlivňují delikventní chování.

Tato práce bude hovořit o trestné činnosti, kterou mládež páchá v našem regionu. V této souvislosti je třeba si obecně uvědomit další faktory, které v průmyslovém městě ovlivňují delikventní chování mládeže. Bylo již hovořeno o několika aspektech tohoto chování, ale je zcela zřejmé, že rodinná výchova je zásadním faktorem, ovlivňující další život dítěte. V současné době, kdy společnost má možnost zcela svobodně a volně prezentovat své názory, kdy cílem uznávaným mezi mládeží je vysoký životní standard a společností probíhá mnoho protichůdných názorů je výchova jedinečná a neopakovatelná. Je tedy zřejmé, že pokud dojde k narušení vývoje jedince z důvodů, jako jsou rodinné rozepře, rozpad manželství, agrese mezi partnery, nezájem o dítě, toxikomanie, alkoholismus a další, má toto chování reálné dopady na delikventní chování mladistvých pachatelů. Agresivní chování v rodině pak může být vzorem a příkladem pro následné násilné jednání mládeže. Narůstání agresivity a brutality mladistvých pachatelů je zřejmé i při páchání trestné činnosti, kdy u mnoha pachatelů těchto činů je patrný negativistický postoj k životu a zdraví ostatních osob. Jedná se i o udržení pozice v hierarchii skupiny. Hlavním motivem majetkové trestné činnosti je touha po nabytí majetku, k uspokojení svých potřeb, zejména s ohledem na kvalitní a luxusní zboží, na financování snadnějšího a zábavnějšího života, na alkohol, tabák, drogy a na hru (výherní automaty, počítače apod.). Vzhledem k tomuto aspektu je cílem této práce zjistit případný vliv negativních jevů, které působí na delikventní mládež, a to s ohledem na průmyslový region Mladá Boleslav. Relativně vysoké příjmy, vysoká zaměstnanost, příliv pracovních sil ze zahraničí a soustředění výrobního potenciálu jsou rozhodně vlivy, které by mohly působit na kriminální chování mladých lidí.

II. Teoretická část

II. 1. Kriminalita mládeže

II. 1. 1 Pojem

V této části osvětlíme pojmy, související s kriminalitou mládeže, resp. s kriminalitou obecně. Vzhledem k tomu, že v oblasti kriminality mládeže neexistuje doposud komplexní zpracování, využijeme pojmu, který uvádí Zapletal a kol. (1996)¹. „Kriminalitou rozumíme úhrn pro společnost nebezpečných jednání, které označuje současná právní úprava jako trestné činy. U mládeže vzhledem k její věkové struktuře, biologickým, psychickým a dalším zvláštnostem přistupujeme ještě k další diferenciaci“.

České právo pod pojmem kriminalita mládeže rozumí především ty skutky, kterých se dopouští mladiství ve věku 15 - 18 let. Do oblasti kriminality mládeže zahrnujeme i dětskou kriminalitu (pojem prekriminalita), do 15 let věku dítěte, přičemž spodní hranice věku nebyla dosud přesně definována. Odborná literatura však hovoří již o předškolním věku, tedy 5 – 6 let.

II. 1. 2. Používané pojmy a jejich význam

Pojmy, které zde uvádíme, jsou užívány v trestním i občanském právu. Jsou zde uvedeny prakticky jejich definice, neboť věk osoby je velmi významný v trestním řízení.

¹ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 7.

Zletilost

Je plná způsobilost osoby svým vlastním právním jednáním nabývat práv a zavazovat se. Je to základní pojem z hlediska občansko-právního i hlediska trestně-právního. Vyjadřuje způsobilost k právním úkonům. Zletilosti nabývá občan dovršením 18 let věku.

Nezletilost

Je opakem zletilosti. Jedná se o období od narození do nabytí zletilosti. V trestněprávním řízení se jedná o období od narození do dovršení věku 15 let věku.

Mladistvý

Je pojem využívaný v trestním právu. Souvisí s ním počátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za to, že spáchala trestný čin nebo přestupek. V tomto případě jsou uvedeny i jiné sankce, které je vzhledem k věku osoby možné uložit.

Trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním trestného činu v den, který následuje po dni dovršení věku patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku života. Plná trestní odpovědnost vzniká u osoby, která spáchala trestný čin až následující den, ve kterém fyzická osoba dovršila 18 let svého věku.

Osoba mladší 15 let

V trestním řádu tuto věkovou kategorii označujeme jako osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné, tedy v § 11 trestního zákona : „Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný“. Vzhledem k této skutečnosti pak můžeme hovořit o tom, že tato skupina lidí požívá zvláštní zvýšenou právní ochranu, které je využíváno především v praxi.

Mládež

Osoby, které pro účely této práce budeme označovat za mladší 18 let věku, přičemž nelze přesně pojem mládež specifikovat. Souvisí s mnoha studii vědních oborů tak, jak jsou zkoumány.

Dítě

Dítětem rozumíme osobu mladší osmnácti let, pokud nedosáhla zletilosti dříve, např. v naší občanskoprávní úpravě nabytí zletilosti manželstvím. Podle dalších pramenů se obecně za děti považují osoby mladší 15 let. Základ právního postavení dítěte je tradičně odvozován z práva rodinného, kde jsou upraveny zásadní vztahy mezi rodiči a dětmi.

Pachatel

Kdo spáchal trestný čin, je pachatelem. V § 9 trestního zákona je uvedeno : „Pachatelem trestného činu je, kdo trestný čin spáchal sám.”

Kriminální zkušenost

Zde můžeme hovořit o konkrétních zkušenostech pachatelů trestné činnosti, tak jak byly nabývány s pácháním těchto skutků. Do této oblasti můžeme zahrnout i pojmy související, jako je např. recidiva.

II. 1. 3. Druhy kriminality

Při využití poznatků policejní praxe můžeme kriminalitu rozdělit na kriminalitu obecnou a kriminalitu hospodářskou.

Obecná kriminalita - zde budeme využívat následující pojmy :

1. Majetková kriminalita
2. Násilná kriminalita
3. Mravnostní kriminalita

Majetková kriminalita

Je především páchána s motivem nabýt rychle a pokud možno bezpracně finanční prostředky, potřebné k uspokojení potřeb osob, s cílem získání atraktivního zboží, tedy útok proti cizímu majetku. Majetková kriminalita představuje největší díl celkové kriminality. Majetková kriminalita je vymezena v IX. hlavě zvláštní části trestního zákona.

Zapletal a kol. (1996)² dělí v učebnici Kriminologie majetkovou kriminalitu do tří základních skupin :

Trestné činy směřující k obohacení pachatele se zjišťují jako určující pohnutkou:

krádež podle § 247 TZ, zpronevěra podle § 248 TZ, podvod podle § 250 TZ, zatajení věci podle § 254 TZ, lichva podle § 253 TZ a nově zařazené skutkové podstaty trestných činů provozování nepoctivých her a sázek podle § 250a TZ, pletichy při řízení konkursním a vyrovnávacím podle § 256b TZ a trestný čin poškození a zneužití záznamu na nosiči informací podle § 257a TZ.

Trestné činy, kterými pachatel úmyslně poškozuje cizí majetek, kdy úmyslné obohacení není ve většině případů motivem :

poškozování cizí věci podle § 257 TZ, poškozování věřitele podle § 256 TZ, porušování povinností při správě cizího majetku podle § 255 TZ, zneužívání vlastnictví podle § 258 TZ a novelou trestního zákona zavedená skutková podstata trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a TZ.

² Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 69.

Trestný čin podílnictví podle § 251 TZ a opětovnou novelou trestního zákona zavedenou skutkovou podstatou trestného činu podílnictví, s jehož pomocí by se mělo postihovat tzv. „praní špinavých peněz“, tedy ustanovení § 251a TZ.

Násilná kriminalita

Násilná trestná činnost je zpravidla páchána jako projev neúcty k životu a zdraví. Častou motivací je pak snaha či potřeba demonstrovat svou sílu, imponovat ve skupině, zvýraznit se, či získat vůdčí postavení ve skupině. Již výše bylo v této práci uvedeno, a je to i poznatkem orgánů činných v trestním řízení, že násilná trestná činnost mládeže se vyznačuje stále stoupající mírou agresivity a brutality.

Násilná kriminalita je pojem používaný v kriminologii, nejedná se o výraz právní. V chápání násilné kriminality jsou velké rozdíly, které se projevují zejména v oblasti míry násilí proti osobě nebo proti věci.

Zapletal a kol. (1996)³ uvádí, že „v trestním právu a kriminologii je však nejobvyklejší pojetí, které se omezuje na úmyslné užití fyzického násilí, resp. pohrůžky násilím vůči osobě. Hrozící či aktuální aplikace fyzického násilí přitom může být motivována buď nepřátelstvím (např. vražda spáchaná ze msty) nebo může jít o tzv. násilí instrumentální, sloužící k dalšímu účelu (např. loupež)“. To, že násilná kriminalita není právní pojem, je patrné i z toho, že násilné trestné činy nejsou v trestním zákoně uvedeny pod jednou skupinou, ale násilí jako takové je obsaženo ve skutkových podstatách trestných činů uváděných v celé zvláštní části trestního zákona. U některých trestných činů je násilí jenom znakem kvalifikované skutkové podstaty a dále některé trestné

³ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 86.

činy tento znak nemají, ačkoli jsou páčány násilným způsobem, příkladem může být trestný čin výtržnictví podle § 202 trestního zákona.

Mravnostní kriminalita

Zapletal a kol. (1996)⁴ uvádí, že „v rámci mravnostní kriminality tedy lze rozlišit:

- Trestné činy směřující proti svobodě rozhodování v pohlavních vztazích (znásilnění, obchodování se ženami, některé případy pohlavního zneužívání).
- Trestné činy ohrožující zdravý mravní vývoj mládeže (většina případů pohlavního zneužívání, ohrožování mravnosti).
- Trestné činy směřující proti zásadám morálky v pohlavních vztazích (kuplířství).”

Z této skupiny trestných činů jsou nejzávažnější a v praxi se vyskytující trestné činy znásilnění a pohlavní zneužívání. Pro tyto činy je typická nejen vysoká nebezpečnost pro společnost, ale také značný zásah do oblasti důstojnosti člověka a zdravého vývoje mládeže. Zanedbatelné nejsou ani možné důsledky promítající se do oblasti psychiky a zdraví osob, zúčastněných na této trestné činnosti. K závažnějšímu poškození fyzického zdraví dochází u malé části těchto trestných činů, nelze ale opomenout často i trvalé poškození psychického rázu, které se potom projeví depresí, strachem, úzkostí, pocitem bezmocnosti a mnohdy i problémy v navazování pozdějších intimních vztahů.

Hospodářská kriminalita

Vymezení pojmu hospodářská kriminalita činí v současné době značné problémy. To vyplývá z toho, že v naší republice a v ostatních zemích s

⁴ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 96.

vyspělou ekonomikou není tento problém chápán jednotně. Konrád a kol. (1996)⁵ uvádějí, že „hospodářská kriminalita je představována značně nehomogenní skupinou trestných činů. Zahrnuje soubor deliktů, jimž je společné, že zneužitím důvěry nezbytné pro fungování trhu a hospodářského života společnosti poškozují nebo ohrožují hospodářský pořádek a způsobují značné škody.”

Pro potřeby praxe se využívá definice Zapletala a kol. (1996)⁶, který uvádí, že ”hospodářskou kriminalitu považují za společensky nebezpečná jednání, naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.”

II. 1. 4. Struktura trestné činnosti mládeže

Struktura trestné činnosti mládeže je do jisté míry odlišná od struktury trestné činnosti dospělých pachatelů a v poslední době praxe zaznamenává nárůst kriminality mládeže. Tento nárůst ovlivňuje zejména majetková kriminalita, kdy nejčastější trestné činy jsou krádeže vloupáním a neoprávněné užívání cizí věci. Dále jsou velmi často zaznamenávány trestné činy výtržnictví a to často v souběhu s dalšími trestnými činy, jako je např. ohrožení pod vlivem návykové látky. Zároveň se nebezpečně rozrůstá násilná trestná činnost, zejména loupeže a ublížení na zdraví.

Je známo, že ve sféře sociálních jevů se mění přímočará souvislost mezi příčinou a následkem, čehož vyplývá, že příčina bezprostředně nevyvolá pouze jeden konkrétní následek. Zde je spatřován rozdíl od přírodních jevů, kde je příčina lépe poznatelná. Tento problém je vyvolán tím, že na sociálních jevech se zúčastňují jednotlivci i skupiny lidí nadaných vědomím i různou mírou a kvalitou osobnostních vlastností. Proto má příčina spíše pravděpodobnostní

⁵ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 96.

⁶ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1996. s. 109.

charakter. V úvahu je třeba brát i to, že příčin působí většinou více a trestná činnost jako společenský jev je ovlivněna působením více příčin. Podmínkou trestné činnosti se rozumí zejména situace či okolnosti, které usnadní příčině její působení. Příčina a podmínka se vzájemně podmiňují a mohou se vzájemně zaměňovat. Je tedy možné, že příčina se může stát podmínkou kriminality, např. vztah mezi neúčinným trestem a recidivou, či naopak, neřešená podmínka kriminality může být příčinou (např. nezajištěný objekt).

II. 1. 5. Příčiny kriminality mládeže

Po příčinách a podmínkách kriminality na ní působí ještě další faktory, nazývané faktory kriminogenní. Mezi základní determinující faktory, které ovlivňují kriminalitu mládeže, jsou považovány ty, které formují osobnost člověka. Jde o takové okolnosti, které ovlivňují chování a jednání člověka. Je známo, že se od dětského věku formuje systém hodnot, chápání světa, smysl pro odpovědnost, spravedlnost apod. Člověka formuje rodina. O tomto faktu není pochyb a také se na něm shodují odborníci všech oborů, kteří se zabývají touto problematikou. Je samozřejmé, že vliv mají kamarádi, škola, parta a okolí, které na člověka působí.

Příčiny kriminality dětí a mládeže můžeme rozdělit do několika zásadních základních skupin :

- sociální příčiny,
- osobnostní příčiny,
- ostatní příčiny

Sociální příčiny představují nejširší skupinu příčin, které ovlivňují mladou generaci při páchání trestné činnosti. Zapletal a kol. (1998)⁷ uvádí, „že

⁷ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie – Díl I. Obecná část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1998. s. 48.

v procesu socializace (výchovy, sociálního učení) si jedinec osvojuje návyky, vědomosti, pravidla a dovednosti nezbytné pro jeho život ve společnosti. Je orientován k tomu, aby přijal za své hodnoty a jim odpovídající pravidla jednání a chování, které daná společnost uzná. Probíhá-li tento proces bez vážnějších poruch a výkyvů, pak se člověk stává sociálně způsobilým k plnohodnotné účasti na životě společnosti; v opačném případě je jeho připravenost na život ve větší míře snížena a může se projevit i selháním v některých sociálních funkcích až po vyústění v trestnou činnost.”

Z citované definice je jasné, že první a nesporně rozhodující příčinou je negativní působení rodiny spolu s neplněním rodičovských povinností. Rodině patří základní výchovná úloha, reguluje poznatky z denního života, vytváří návyky a společenské zábrany jedinců. Na vývoj dítěte a utváření jeho názorů a návyků má silný vliv demoralizující rodinné prostředí, jako je nesporně alkoholismus, toxikomanie a trestná činnost v rodině. Velký význam v rodinách, které nejsou narušené (ve smyslu sociální patologie), hrají velkou roli výchovné metody uplatňované rodiči.

Rovněž škola je významný činitel ve výchovném působení. Není však prokázáno, že by nedostatky ve školní vyvolávaly kriminalitu mládeže, ale je faktem, že neúspěšní žáci hledají jiné možnosti seberealizace, projevující se záškoláctvím, účastí v závadové partě a první trestnou činností. Právě škodlivé působení party je dalším faktorem, které ovlivňuje vývoj jedince. Přirozenou vlastností člověka je potřeba sdružovat se v kolektivu lidí. Tato vlastnost je ještě více umocněna u mládeže, která se sdružuje v partách či v jiných společenstvích. Za určitých podmínek je takové sdružování společensky nežádoucí, a to zejména v případech, kdy parta vystupuje protisociálně, agresivně, prosazuje rasovou nesnášenlivost, případně toleruje protizákonné chování. Příčina takových negativistických postojů mladých lidí sdružených v partě může být v tom, že mladý člověk těmito postoji protestuje proti chybám a nedostatku ve společnosti, ve které žije. Mladý člověk, který má ještě nedostatek zkušeností, je velmi citlivý na vliv okolí. Sugestivně vnímá chyby a nedostatky mikrostruktury, ve které žije. Snadno proto podléhá negativním vlivům společnosti. Velmi snadno se integruje do určitého ideologického

seskupení, kterému následně podléhá, a to zejména, je-li takové seskupení nebo parta řízena silnou osobností. Ideologie seskupení je potom přijímána za ideologii vlastní.

Svou roli při integraci mladého člověka do party sehrává i přirozená vlastnost mladého člověka vyniknout nad svým okolím, touha být zajímavým, odlišovat se od ostatních a upoutat pozornost okolí. V prezentaci svého postoje je mládež podporována anonymitou party, která výrazně ovlivňuje stupeň agresivity v prosazování názoru a jednání.

Osobnostní příčiny, které můžeme specifikovat i jako příčiny v oblasti biologické a psychologické, které ovlivňují chování člověka, lze chápat (vzhledem k tomu, že člověk je jedinečný) i jako souhrn zvláštností dospívání, resp. poruch, které ztěžují začlenění člověka do společnosti. Rovněž i podmínky pro uspokojení potřeb jedince nejsou ideální a může dojít k tomu, že podmínky začne člověk vytvářet trestnou činností. Tyto poruchy mohou být z pohledu biologického buď vrozené nebo získané během života. V rámci těchto faktorů se jedná zejména o duševní poruchy, poruchy osobnosti, snížený intelekt, emoční nedostatečnost apod. Tyto zvláštnosti jsou pak patrné zejména v případech násilné kriminality, často i ve spojení s návykovými látkami.

Pro úplnost by měly být uvedeny i somatické změny, kdy často v důsledku úrazu či vrozeného postižení jsou postižené osoby stigmatizovány a může se u nich vypěstovat nenávist vůči okolí. V těchto případech pak může být již jen krůček k páchání trestné činnosti.

Ostatní příčiny kriminality lze rozdělit do několika skupin, tedy kriminogenní faktory v oblasti kulturní, politické, ekonomické, právní apod. Jsou to tedy faktory, které souvisí s funkčností společnosti, životními hodnotami, morálkou a společenským životem. Se společenským životem jde ruku v ruce i život politický, který se významným způsobem podílí na tvorbě a realizaci práva a právních norem. Politika ovlivňuje ekonomiku a v případě, že tyto vlivy jsou

negativní, může dojít k nárůstu kriminality. Zapletal a kol. (1998)⁸ uvádí, že „tento negativní vliv vede zejména protiústavní činnosti, rasismu, terorismu, ale také k násilné a majetkové trestné činnosti, zejména při sociálních konfliktech (stávky, demonstrace apod.)”.

V této oblasti můžeme dále zmínit i příčiny, které vyvěrají z nedostatečně kvalitního právního systému, nízké právní úrovně lidí, což souvisí i s celkovým mravním stupněm společnosti. Právní řád v naší zemi je dle našeho názoru nedostatečný a právo se nerespektuje tak, jak by bylo žádoucí. Dalším hlediskem je liberalizace cestování, uvolnění mezinárodních vztahů, což v konečném důsledku vede k utváření různých mafií a celků, které na sebe vážou závadové skupiny našich občanů, přičemž dochází k trestné činnosti (např. prostituce, převaděčství apod.). Z výše uvedeného výčtu příčin kriminality je zřejmé, že o této kapitole bychom mohli pojednávat značnou dobu, ale domníváme se, že pro pochopení příčin delikventního chování mládeže je jeho nástin a výčet dostatečný. Vždy je však mít, dle našeho názoru, na zřeteli celkovou ovlivnitelnost mládeže v průběhu dospívání.

II. 1. 6. Kriminogenní situace - podmínka kriminality

Za podmínku kriminality považujeme kriminogenní situaci. Jsou to tedy zvláštnosti prostředí, které napomáhají ke spáchání kriminálního deliktu. Jde o takové vlivy, které jsou rozdílné od příčin páčání. Tyto situace buď existují bez přičinění pachatele či oběti, nebo je pachatel či oběť bezděčně či záměrně navozují, působí objektivně v určitém období a čase a v určité společnosti. Příčina je realizovaná za určitých podmínek nebo jen v určitých podmínkách, přičemž hodnocení podmínky pro spáchání kriminálního deliktu je ovlivněno osobou.

⁸ Zapletal, J.a kol.: *Kriminologie – Díl I. Obecná část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1998. s. 51.

V praxi to znamená, že co může být podmínkou pro páchaní trestného činu mladistvým, může u dospělého pachatele působit jako překážka a naopak. Každá kriminogenní situace má i jiný charakter, zejména podle druhu trestných činů, podle místa či času. V této souvislosti uvádí Zapletal a kol. (1998)⁹, že „příznivá situace pro krádež automobilu bude jiná než pro vyloupení banky či pro výtržnost. Také pokud jde o obdobný charakter trestné činnosti, bude se míra příznivosti kriminogenní situace lišit podle místa (např. při vloupání bude záležet dosti na tom, zda objekt se nachází na venkově či rušné části velkoměsta). Obdobně je tomu i s časem (denní doba, období dovolených apod.).”

II. 1. 7. Jednotlivé způsoby trestné činnosti mladistvých pachatelů

Konrád a kol. (1996)¹⁰ uvádí, že „způsob páchaní trestných činů mladistvých pachatelů je věkem pachatele výrazně determinován (jeho psychickým a somatickým vývojem, vlastnostmi, zkušenostmi). V tomto směru mezi dospělými a mladistvými pachateli se projevují určité zvláštnosti ke kterým zejména patří :

- výběr předmětu útoku mladistvým pachatelem je determinován jinými hodnotovým systémem
- trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině, uvnitř které dochází k různé úrovni organizovanosti činnosti
- příprava ke spáchání trestné činnosti u mladistvých pachatelů je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, objekty napadení nebývají předem vytipovány a jsou vybírány náhodně. Častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu, protože se nepočítá s výskytem možných překážek

⁹ Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie – Díl I. Obecná část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1998. s. 54.

¹⁰ Konrád, Z. a kol.: *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Vydavatelství PA Praha, 1996, s. 144 -145.

- chování mladistvých pachatelů se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje určitými znaky, jako je devastace okolí, ničení předmětů a znehodnocení zařízení, což mívá za následek vyšší škody na zdraví a majetku poškozených osob
- konání mladistvých pachatelů je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonávání překážek, mnohdy je použito neúměrných prostředků k dosažení cíle, např. nadměrného úsilí. Mladiství pachatelé mnohdy nepoužívají složitější nástroje k překonání překážek a v případě použití nedochází k jejich optimálnímu využití, což se projeví při hodnocení celého komplexu úkonů použitého způsobu spáchání
- na páchaní trestné činnosti mladistvých má značný vliv alkohol (nebo jiná návyková látka), který posiluje odvalu k páchaní protispolečenské činnosti, zvyšuje agresivitu, nekoordinovanost pohybů, a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty
- při opakované trestní činnosti páchané mladistvými pachateli se vyskytují specifické znaky z předcházející trestné činnosti, které tvoří charakteristický soubor opakovaného konání. Trestná činnost mladistvých, zejména majetková, je často páchána opakovaně na témže místě nebo v bezprostřední blízkosti
- při získávání alibi (o přítomnosti či nepřítomnosti na určitém místě) se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do které sami patří. Není typické získávání alibi od dospělých osob, u spoluzaměstnanců, u rodičů nebo ve škole
- o připravované, ale i o spáchané trestné činnosti, se mladiství pachatelé rádi svěřují členům své skupiny
- utajování činu a zahlazování stop bývá podceňováno a proto úkony, týkající se zahlazování stop o spáchané trestné činnosti, mladiství pachatelé zpravidla nevykonávají
- věci, získané trestnou činností skupinou mladistvých, jsou velmi brzy po spáchání rozdělovány mezi její členy, a to s přihlédnutím na postavení mladistvého pachatele ve skupině a podle jeho podílu na spáchání činu. Finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině mladistvých pachatelů

- pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. auta, motocykly, rádia, videa, oblečení, nože, zbraně, alkohol, cigarety, léky apod.) a mnohdy mnohem cennější věci nechávají bez povšimnutí
- mladiství pachatelé jednají více emotivně než rozumově, trestná činnost je páchána ve většině případů živelně pod vlivem momentální objektivní situace, místa a doby činu
- po spáchání trestného činu mladiství pachatelé v mnoha případech navazují kontakt s poškozenou osobou s cílem jejího ovlivnění, aby např. upustila od oznámení trestného činu, případně navazují styky s osobami, např. za účelem zpeněžení získaných věcí apod.
- některé znaky způsobu páčání vyplývají ze somatických vlastností pachatele. Ve srovnání s dospělými pachateli je to větší rychlost, obratnost, z menší postava a hmotnost těla apod.

Zhodnocením uvedených zvláštností a charakteristických znaků způsobu páčání trestné činnosti je možné zjistit, zda trestný čin spáchal mladistvý nebo dospělý pachatel."

Výše uvedené kapitoly jsou určeny pro základní orientaci v problematice příčin, důsledků a způsobů delikventního chování mladistvých pachatelů. Jednotlivé poznatky praxe a odborníků jsou velmi obsáhlé a není v možnostech (a to ani tematicky) této práce je obsáhleji zpracovávat. Základním hlediskem, jak uvádí Zapletal a kol. (1995)¹¹ je, že „právní stát, ke kterému směřujeme, se musí postarat, aby se kriminalita nevymkla z jeho kontroly a nenarušila základy naší pluralitní demokracie. Svě důležité místo zde má i kriminologie, k jejímž významným úkolům patří permanentní analýzy příčin a podmínek kriminality jako východisko k prognózování vývoje kriminality a k zaměření preventivních aktivit. Harmonické soužití v každém lidském společenství předpokládá mimo jiné i dodržování vnějších pravidel, regulujících chování členů společnosti. Taková pravidla se tvoří v dlouhodobém procesu historického vývoje a nejsou vyjádřena jen psanými normami, ale i nepsanými pravidly lidského chování a

¹¹ Zapletal, J.a kol.: *Kriminologie – Díl I. Obecná část (druhé upravené vydání)*. Vydavatelství PA Praha, 1998. s. 55.

morálky. Jejich dodržování bývá podle okolností chváleno, odměňováno a porušování sankcionováno negativně“.

II. 2. Region Mladá Boleslav

II. 2. 1. Historie a poloha Mladoboleslavského regionu

V této části se stručně seznámíme s polohou a historií Mladoboleslavska, jeho geografickou polohou a vývojem průmyslu od 2. poloviny 19. století do současnosti, což je dle našeho názoru důležité pro pochopení jeho dynamiky v současnosti.

Mladoboleslavsko tvoří nejsevernější část středočeského kraje, leží v úrodné oblasti, přičemž z hlediska atraktivnosti jeho přírodních krás je pravděpodobně nekrásnější jeho sever a severovýchod, kam výrazně zasahují monumentální pískovcové útvary Českého ráje. Pomyslný střed území pak tvoří tok řeky Jizery. Jižně od Mnichova Hradiště je krajina mírně zvlněna několika poměrně dlouhými hřbety, z nichž nejvýraznější je masiv Chlumu, táhnoucí se od města Dobrušky až po kraj Jičínska. Na pravém břehu Jizery převládá úrodná plošina mezi Mladou Boleslaví, Bělou pod Bezdězem a Mšenem, která je z větší části pokryta obdělávanými polními plochami. V okolí Bělé pod Bezdězem již krajina předznamenává vstup do atraktivní oblasti Podbezdězí. Díky převažujícímu pískovcovému podloží mají mezi lesními porosty v regionu převahu borové lesy, dále bučiny a smrkové lesy.

Je jisté, že v úrodné krajině podél Jizery žili lidé již v pradávných dobách. Zde pomineme historii osídlení a vývoje v naší oblasti a přeneseme se do druhé poloviny 19. století, která je významná svým ekonomickým rozvojem. Kromě tradičního textilního průmyslu a rychle se rozvíjejícího potravinářského průmyslu (zejména výroba cukru a piva) se objevují i zcela nové obory. V Mladé Boleslavi je to je především automobilka Laurin–Klement, akumulátorka a lihovar, v Benátkách nad Jizerou pak továrna Carborundum,

v Bělé pod Bezdězem papírný. Rychle se rozšiřuje také dopravní síť, ať již železniční či silniční.

V letech první republiky pokračuje rozvoj regionu. Tradiční průmyslové podniky navazují na své tradice, objevují se však i nové obory, např. výroba zemědělských strojů (známá firma Svoboda Kosmonosy, proslulá svými malotraktory) či výroba elektrické energie. Rozvoj regionu byl po druhé světové válce zpomalen politickým vývojem, zejména po roce 1948. Přichází zestátnění a kolektivizace zemědělství, což ve svém důsledku znamená i extenzivní zakládání nových podniků, jako např. LIAZ Mnichovo Hradiště, či slučování malých zemědělských subjektů do velkých a těžko ovladatelných celků. Život v regionu stagnuje, v 60. - 80. letech dochází k masové výstavbě, převážně panelových domů v Mladé Boleslavi, což sice vede ke zlepšení bytové situace pracujících lidí, avšak ve svém důsledku to vede k uniformitě a především anonymitě velké části města. Tento fakt je i jedním z hledisek, proč byla tato práce koncipována, samozřejmě se zaměřením na kriminalitu.

Po listopadu 1989 dochází ke změnám ve státní správě a samosprávě, Mladoboleslavsko jako jeden z prvních regionů privatizuje svůj průmysl, zlepšují se služby. Dominantní úlohu v rámci průmyslu má místní automobilka, která na sebe váže velký počet dalších výrobních a nevýrobních subjektů. Kolem Mladé Boleslavi se postupně vytvářejí průmyslové zóny, na kterých jsou postaveny další výrobní závody.

II. 2. 2. Současnost Mladoboleslavska

V dnešním okrese Mladá Boleslav žije 112.000 obyvatel. V samotné Mladé Boleslavi, která je okresním městem, žije přibližně 44.000 obyvatel, což je tedy zhruba 40% všech obyvatel okresu. Jak uvádí literatura¹², samotný okres Mladá Boleslav má ve svém obvodu mimo okresního města ještě sedm měst, a to Mnichovo Hradiště, Bělou pod Bezdězem, Benátky nad Jizerou, Bakov nad

¹² Marek, J. a kol.: *Mladoboleslavsko v novém tisíciletí*. Kompakt, 2001.

Jizerou, Dobrovici, Kosmonosy a Dolní Bousov. Pouze Mnichovo Hradiště má počet obyvatel vyšší jak 10.000, ostatní města mají zhruba kolem 5. -7. tisíc obyvatel. Rozloha okresu činí 1.067 km². Na Mladoboleslavsku je 115 obcí. Mladoboleslavsko se pyšní celou řadou kulturních a historických památek a také nádhernou krajinou. Jako příklad můžeme uvést chráněnou krajinnou oblast Český ráj s horou Mužský a přilehlým skalním městem, dále hřbety vrchů Baba a Káčov. Jsou zde slavné hrady Bezděz, Trosky, Houska, Zvířetice, zámky jako Humprecht, Dětenice a další. Je jisté, že Mladoboleslavský kraj tím přitahuje statisíce návštěvníků.

Pokud se týká oborů lidské činnosti, je ve zdejším regionu nejzřetelnější vliv automobilky v Ml. Boleslavi, která zaměstnává pracovníky nejen z celého okresu, ale i z přilehlých oblastí. Výroba automobilů na sebe váže činnost dodavatelů různých komponentů, takže je ve zdejším regionu mnoho podniků a závodů, které jsou na činnosti automobilky přímo závislé. Je zde i mnoho starých tradičních podniků, které se zabývají potravinářským průmyslem, např. Lihovar Mladá Boleslav, pivovar Klášter, pekárny a mlýny, cukrovar v Dobrovici a další. Ostatní průmyslové podniky se zabývají papírenským průmyslem, střešními krytinami a lepenkami (Bělá pod Bezdězem), brusným materiálem (Benátky nad Jizerou) a dřevovýrobou (Bakov nad Jizerou). Vzhledem k vysoké zaměstnanosti a potřeb výrobních podniků je v regionu patrná vysoká úroveň služeb a oborů lidské činnosti, které s touto problematikou souvisí.

Na okrese Mladá Boleslav je celá řada školských zařízení, středních škol a v rámci podniku Škoda Auto a.s. i vysoká škola, která připravuje odborníky a oblasti automobilového průmyslu.

II. 2. 3. Průmyslový komplex Škoda Auto

Dominantní úlohu v místním průmyslu zaujímá podnik Škoda Auto a.s., který navázal na tradici výroby automobilů Laurin–Klement, později podnik Automobilové závody, národní podnik Mladá Boleslav, známý pod zkratkou AZNP. V podniku škoda Auto a.s. se vyrábějí dvoustopá motorová vozidla –

známé modelové řady vozů Fabia (Felicia), Octavia a Superb. Podnik v dnešní podobě byl založen 20.11.1990, přičemž v současné době jeho nadpoloviční většinu vlastní německý koncern Volkswagen, sestávající z podniků Volkswagen, Seat, Audi a Škoda. V současné době se vozy podniku Škoda Auto a.s. vyvážejí do 73 zemí světa, což zahrnuje 80% produkce automobilky. Díky těmto vynikajícím výsledkům se automobilka podílí celými 10% na exportu České republiky a je tedy nedílnou součástí jeho hospodářství. Na domácím trhu představují prodané škodovky zhruba polovinu všech nových vozů. V roce 2000 prodala firma 435.000 automobilů.

Přímo v podniku Škoda Auto Mladá Boleslav je v současné době zaměstnáno (dle údaje ZO OS Škoda Kovo) **21. 685** kmenových zaměstnanců. K této položce je třeba připočítat cca. **3.000** tzv. „externích“ pracovníků, což jsou zaměstnanci různých firem, kteří se přímo v podniku Škoda Auto a.s. podílejí na automobilové výrobě. Tyto firmy jsou ve smluvním vztahu s podnikem Škoda Auto a.s., který je prakticky objednatelem práce. Tyto firmy se podílejí na montáži vozů přímo na lince, případně i v lisovně a slévárně dílů. Zde se projevuje pohyb těchto osob pro operativní řešení ve vztahu k zaměstnanecké politice. Velká část z nich jsou zahraniční dělníci, převážně z Polska a Slovenska, soustředěných ve firmách LACH, ZETKA, STEER, OTTASS a mnoha dalších. Ve výčtu zaměstnanců podniku Škoda Auto a.s. je třeba uvést i 1.1.479 pracovníků v pobočném závodě Kvasiny a 1.134 zaměstnanců v pobočném závodě ve Vrchlabí. Přímo v areálu firmy Škoda v Mladé Boleslavi působí množství integrovaných firem, které dodávají nejenom komponenty pro výrobu, ale zajišťují i služby, stavební a obslužné činnosti, zejména firma Ško-Energo (230 zaměstnanců), JOHNSON CONTROLS (440 zaměstnanců) a mnohé další, některé i podstatně objemově větší. Pro pochopení mohutného objemu výměny materiálu a práce je třeba uvést, že se na chodu podniku podílí, dle internetových stránek podniku Škoda Auto a.s., asi 900 domácích i zahraničních firem. Podstatou je, že stěžejní dodavatelé jsou zapojeni do výrobního procesu od okamžiku vývoje systému, až do konečné montáže, kterou částečně i sami přejímají. Tato metoda klade vysoké nároky na výkonnost dodavatelů, je však údajně i zárukou kvality.

Pro úplnost je třeba se zmínit i o průmyslovém komplexu výrobních závodů, s řádově tisíci zaměstnanců, které jsou soustředěny v průmyslových zónách u Ml. Boleslavi. Jedná se o podniky TRW Car s.r.o. (air-bagy, brzdové systémy), Faurecia, SAI Automotive Bohemia s.r.o, Sommer Alibert A.S. (interiéry vozidel), Hayes Lemmerz Systém Service CR, s.r.o. (vývoj, výroba kol a disků), Hormann CZ spol. s.r.o. (průmyslová technika), Rucker ČR spol. s.r.o. (konstrukční práce), FATA Automation s.r.o. (výroba komponentů) a mnohé další.

Po tomto výčtu je tedy zřejmé, že automobilka v Ml. Boleslavi je stěžejním podnikem regionu, který na sebe váže většinu dodavatelsko-odběratelských vztahů a svojí činností ovlivňuje nemalou měrou celou oblast.

II. 2. 4. Sociální prostředí Mladoboleslavského regionu

Ve výše uvedené stati jsme tedy objasnili základní principy činnosti podniku Škoda Auto a.s., ale především jsme otevřeli několik základních aspektů, které jsou pro tuto práci závažné – **vytváření tisíců pracovních příležitostí, vysoká zaměstnanost ve regionu, stále, poměrně vysoké příjmy obyvatelstva, soustředění výrobních a materiálních prostředků, lokalizace dopravních prostředků pracujících na několika místech Mladé Boleslavi a v neposlední řadě také daná struktura třísměnné pracovní doby**, což jsou momenty, ve kterých se ve zvýšené míře může projevit kriminálně patologické chování pachatelů trestné činnosti.

V další části přiblížíme sociální prostředí Mladoboleslavska, resp. Mladé Boleslavi ve vztahu k obyvatelstvu. Jak již bylo uvedeno, žije na okrese Mladá Boleslav cca. 112.000 obyvatel, přičemž v produktivním věku je 58.000 osob. Je to tedy 51,7% všech obyvatel. V podniku škoda Auto a.s. v Mladé Boleslavi je zaměstnáno cca. 20.000 kmenových zaměstnanců, což v přepočtu znamená, že 37,4 % všech osob v produktivním věku je zaměstnáno v podniku. Do této sumy musíme ovšem připočítat tisíce pracovníků podniků a firem, které se podílejí na dodavatelsko-odběratelských vztazích s automobilkou, takže dle

našeho odhadu můžeme pro potřeby této práce uvést, že prakticky každý druhý člověk v produktivním věku na okrese Mladá Boleslav je zaměstnanec podniku, nebo se podílí na automobilové výrobě v jiném výrobně-obchodním subjektu. Dalším významným faktem, charakteristickým pro tuto lokalitu jsou také poměrně vysoké výdělky a tím i slušná životní úroveň. Průměrný měsíční dělnický plat v Škoda Auto je přes 19.000,-Kč. To tedy znamená, že při realizaci svých životních cílů má většina osob poměrně dobrou výchozí pozici, a to i ve vztahu k jiným částem naší země. Celková nezaměstnanost v regionu Mladá Boleslav se pohybuje v rozmezí kolem 4,6%, přičemž celková nezaměstnanost v České republice se udává mezi 8,9 – 9,4% obyvatel. Okres Mladá Boleslav je dlouhodobě z celostátního měřítka na čelních místech z hlediska zaměstnanosti. I z tohoto faktu je tedy zřejmé, že pokud se jedná o existenční zázemí obyvatel, toto je na Mladoboleslavsku jedno z nejlepších v celé ČR. Při výčtu konkrétních údajů čerpal autor této práce informace z Analytického oddělení Úřadu práce Mladá Boleslav.

Tyto pozitivní aspekty jsou ovšem jen jednou stránkou života v regionu, resp. v Mladé Boleslavi. Těmi dalšími je jistá pravidelnost života, která je dána požadavky na výrobní cyklus automobilky, velkým pohybem pracujících osob a cizinců, a to i ve vztahu k jejich ubytování a chování, celkovou architekturní strukturou města a velkým pohybem v dodavatelsko–odběratelských vztazích, což vede ve svém důsledku k velké anonymitě a s celkovým jednostranným zaměřením oblasti vytváří, dle našeho názoru, podmínky pro sociálně patologické chování lidí.

Jak již bylo uvedeno, struktura Mladé Boleslavi se podstatně mění v průběhu šedesátých let, zejména výstavbou velkého komplexu panelových celků, soustředěných v nové části města, v Severním městě. Zde v této době začínají vyrůstat panelové domy, které zcela změnily ráz města i okolní krajiny. Je jisté, že se tím v tehdejší (mnohdy i dnešní) době vyřešila otázka bydlení obyvatelstva. Plánované kapacitní prostory, parkoviště, školy a ostatní sociální zázemí však byly poplatné době, ve které vznikaly. S ohledem na polistopadový vývoj v České republice jistě nebylo počítáno s tím, že se na stejné ploše bude muset umístit několikanásobně více automobilů nejen

soukromých, ale i různých podniků a organizací, nepočítaje stovky služebních vozidel podniku Škoda Auto. V průběhu tržního mechanismu dále dochází ke změně složení obyvatelstva Mladé Boleslavi, a to především opět ve vztahu k automobilce. Některé byty v panelových domech se začínají pronajímat, či v nich bydlí více osob, které jsou vázány k automobilce, např. pracovně. Tím dochází ke značné anonymitě mezi lidmi i v oblasti mezilidských vztahů. Není ojedinělým jevem, že se neznají sousedé v jednom patře panelového domu, o celém domě ani nemluvě. Vzhledem k tomu, že se v této aglomeraci nacházejí z výše uvedených důvodů lidé z různých sociálních tříd, dochází velmi často k tomu, že se lidé ani nesnaží navázat smysluplný kontakt. Rodiče často nabádají děti (velmi často oprávněně), aby se ani nesnažili oslovit cizí osoby ze strachu o ně. Oba rodiče nezletilých dětí jsou velmi často zaměstnání v automobilce na střídavý třisměnný provoz, což často vede k nemožnosti plné kontroly nad vývojem dítěte a tak dochází k jisté dysfunkci rodiny. Zde je třeba uvést, že plných 25 % zaměstnanců firmy, kteří se přímo podílejí na výrobě, jsou ženy. Může dojít k tomu, že děti či mladiství začnou v anonymním prostředí vyhledávat takové aktivity, které ve svém konečném důsledku vedou k sociálně patologickému jednání, páchání přestupků či trestných činů, případně toxikomanii atd. Výroba automobilů vede samozřejmě i k tomu, že se v oblasti soukromého majetku vytváří značný rozdíl. Na jedné straně lidé s dělnickým zařazením, na druhé straně vedoucí pracovníci, manažeři a soukromí podnikatelé, poskytující služby, někteří z nich dávající okázale najevo svoji nadřazenost. To může být příčina, proč se někteří mladí lidé snaží nepoctivým způsobem naplnit svoje potřeby.

Stručným výčtem příčin, důsledků a důvodů kriminality mládeže v první části práce, s poznatky sociálního prostředí v Mladé Boleslavi a s ohledem na průmyslový komplex, bylo nastíněno, jak různorodá a spleťtá je sociální sféra regionu. Výčet jeho problémů je ovšem daleko obsáhlejší a zasloužil by jistě podrobnější průzkum. Na otázky kriminality mládeže, v závislosti na sociální sféře a celkové průmyslové struktuře, se pokusíme dát některé odpovědi v praktické části této práce.

III. Praktická část

III.1. Úvod

Kriminalita mládeže, jako součást celkové kriminality, patří bezesporu k závažným problémům současnosti. Je to problém se kterým se potýkají policisté, výchovní pracovníci, učitelé i rodiče. Tento jev je dle našeho názoru umocněn nezralostí a ovlivnitelností mladého člověka, kterého může jeho chování během dospívání ovlivnit na celý život, někdy bohužel negativně. Současný zrychlený svět nás podněcuje k uspokojování stále náročnějších potřeb, což ve svém důsledku může vést ke kriminálnímu jednání, často v souvislosti s nenaplněnou psychickou potřebou. Začlenění mladého člověka, poznamenaného kriminální minulostí, do společnosti je tak spojeno s velkými problémy. Technologické zmenšení světa, pokles vnímání tradičních morálních norem a hodnot praktického života může vést ke zkreslenému pohledu na život, zejména tehdy, když rodina dospívajícího není zcela funkční v oblasti výchovy a uspokojování potřeb, což může být faktor ovlivňující život mladého člověka a je také jedním z podnětů pro vypracování této studie.

III.2. Cíle a hypotézy

Cílem této je podrobnější pohled na kriminalitu mládeže v regionu Mladá Boleslav, zejména v souvislosti s rozvinutým automobilovým průmyslem. Časové rozpětí bylo vymezeno rokem 2000 a 2001. Dále se budeme snažit potvrdit nebo vyvrátit hypotézy, které byly stanoveny na začátku práce :

- Průmyslový region, ve kterém je vysoká zaměstnanost, ovlivňuje kriminalitu mládeže.

- Relativně vysoké příjmy obyvatelstva v regionu ovlivňují kriminalitu mládeže.
- Kriminalita mládeže v regionu souvisí se zvýšeným pohybem pracujících osob.
- Soustředění materiálních výrobních prostředků různých subjektů, podílejících se na automobilové výrobě, ovlivňuje kriminalitu mládeže.

V této práci uvedeme, jaké množství a jaký druh kriminality v regionu Mladá Boleslav převažuje a pokusíme se také srovnat teorii s praxí. Práce by také mohla jako informace pracovníkům v sociální sféře, kteří se zabývají tímto problémem.

Důležitá je také spolupráce policie a Orgánu péče o dítě Okresního úřadu, resp. Magistrátu města Mladá Boleslav, při rozboru příčin a podmínek, které umožnili mladistvému pachateli páchat prokázanou trestnou činnost. Spolupráce těchto složek je velmi důležitá pro informování školy a provádění základních opatření, při postupném zjišťování příčin chování a jednání těchto pachatelů. Na těchto informacích pak lze založit prevenci a také s ní mládež při vhodných příležitostech seznamovat.

Výzkum byl prováděn v okrese Mladá Boleslav, který je specifický vysokou zaměstnaností a poměrně vysokou životní úrovní. Jak již bylo několikrát uvedeno, dominantní význam na tomto stavu má prosperující podnik Škoda auto a.s. a další podniky. V podniku pracují nejenom občané Mladé Boleslavi, ale také z celého okresu. Charakteristickým znakem pro tuto lokalitu jsou i poměrně vysoké výdělky a také slušná životní úroveň. Průměrný měsíční dělnický plat činí přes 19.000,-Kč. Další významnou skutečností je vysoká zaměstnanost nad základní pracovní dobu, tedy přesčasy. V podniku se pracuje i o víkendech. Rodiče dětí pracují na směny. Aby došlo k zajištění dětí, často pracují ve směnách proti sobě, čímž dochází k narušení činnosti rodiny, zejména v oblasti emocionální. Rodiče jsou stereotypní prací unaveni a dětem se tolik nevěnují.

V další části se budeme zabývat konkrétními údaji o spáchaných trestných činech a jejich pachateli. Zde je třeba podotknout, že se jedná pouze o pachatele objasněných trestných činů, tedy registrovanou kriminalitu. O velké

části pachatelů, tedy i mladistvých a nezletilých, se policie nedoví, protože konkrétní případy trestné činnosti nejsou objasněny. Samotným problémem pak zůstává prokazování trestné činnosti a usvědčování pachatelů, protože se mnohdy nepodaří zajistit potřebné důkazy, důležité pro další trestní a soudní řízení.

III.3. Výběr použitých metod

Při zjišťování údajů, potřebných pro tuto práci jsme především využili dostupných metod, případně technik kriminologického výzkumu. Jako jedna z nejdostupnějších metod se jeví **metoda analytická** – studium a analýza dokumentů. Podstata této techniky spočívá ve studiu a rozboru dokumentů, případně trestních spisů. Analýza se tedy zaměří na určitý jev, který se dá následně vyčíslit. Výhodou také je, že tato metoda je levná.

Druhou použitou technikou byla **metoda statistická**, v našem případě statistické vyhodnocení konkrétních údajů okresu Mladá Boleslav s několika vybranými okresy Středočeského kraje. Jedná se především o porovnání množství spáchaných kriminálních deliktů. Dalším použitým statistickým údajem bude porovnání spáchaných trestných činů v poměru na počet obyvatel. Výhodou této metody bylo možné srovnání vlastních policejních údajů s ostatními materiály, např. Statistickou ročenkou Českého statistického úřadu. Další použitou technikou je **rozhovor**. Tazatel klade otázky dotazovanému a ten na ně nějakým způsobem reaguje. Je zřejmé, že odpovědi dotazovaného se nevztahují jenom na přesně definované odpovědi, ale i na jeho osobní postoje a názory. V naší práci však bude rozhovoru použito k podpoře či vyvrácení hypotéz, bude sloužit jako metoda dokreslující celkový obraz zkušeností a poznatků, týkající se kriminality mládeže v Mladé Boleslavi.

Poslední použitou metodou je **pozorování**. Jedná se především o pozorování jednání a chování mládeže ve vztahu ke kriminalitě v Mladé Boleslavi, s využitím zkušeností v policejní práci. Cílem bude vyjádření vztahu kriminality mládeže v městě a mimo něj, s využitím konkrétních kriminálních případů,

přičemž na některých z nich autor této práce spolupracoval. Je zřejmé, že pozorováním okolního světa si člověk utváří vlastní názor, zejména v souvislosti s vlastním vnímáním a prožíváním. Pozorování jako metoda, dle našeho názoru nemusí být vždy přesně objektivní, však vytváří obraz zkoumaného jevu.

III.4. Výsledky výzkumu

V roce 2000 bylo na okrese Mladá Boleslav spácháno 5794 trestných činů, přičemž objasněno z nich bylo 2163. V roce 2001 bylo na okrese Mladá Boleslav spácháno 5583 trestných činů, přičemž objasněno z nich bylo 2122.

Z toho je tedy patrné, že úroveň trestné činnosti v Mladé Boleslavi je poměrně konstantní, u objasněnosti jednotlivých případů se to dá říci taktéž. V roce 2000 byla celková objasněnost 37,3%, v roce 2001 byla celková objasněnost případů 38%. Z tohoto výpočtu vyplývá, že kriminalita na okrese Mladá Boleslav mírně klesá a že se objasněnost kriminálních případů mírně zvyšuje.

Tento fakt se však v rámci dvou zkoumaných let nedá uvádět absolutně, neboť např. v roce 1999 byla kriminalita vyšší, avšak byla vyšší i objasněnost. V rámci naší práce však budeme mluvit o poměrně standardním vývoji kriminality.

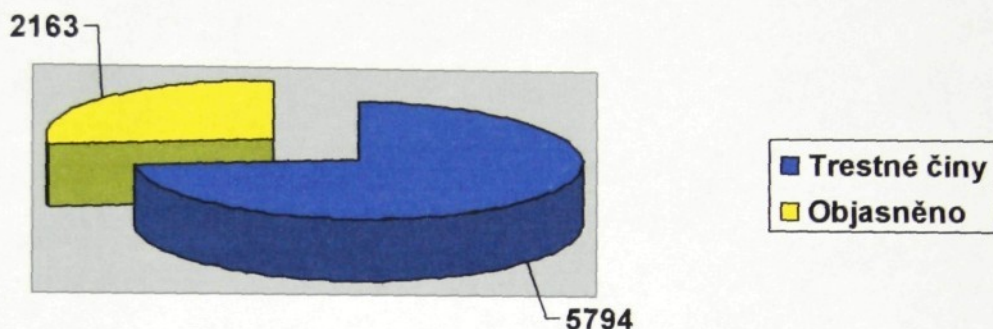
Tabulka č. 1

Rok	Trestné činy	Objasněno
2 000	5 794	2 163
2 001	5 583	2 122

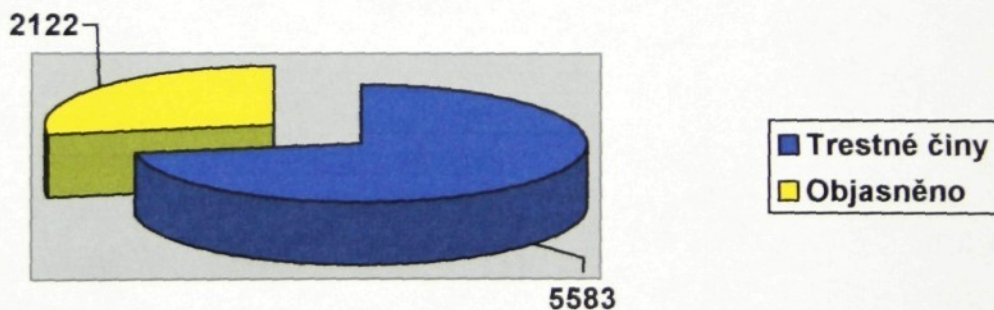
Graf č.1 - poměr spáchaných a objasněných trestných činů za rok 2000

Graf č.2 - poměr spáchaných a objasněných trestných činů za rok 2001

2000

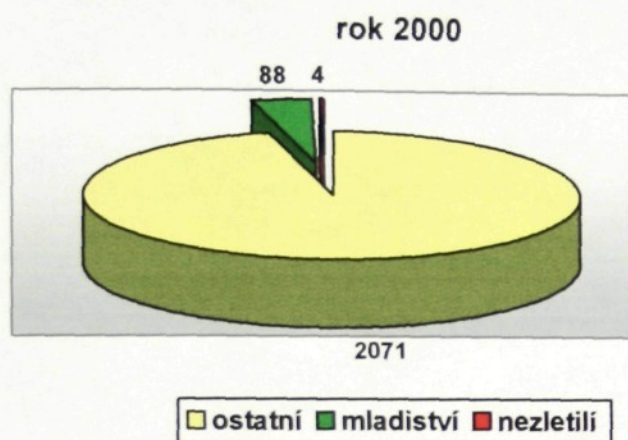
2001

Dále se budeme zabývat rozbořem získaných informací poskytnutých Okresním ředitelstvím PČR Mladá Boleslav za zkoumané období¹³. Z celkového počtu 2.163 objasněných trestných činů v okrese Mladá Boleslav za rok 2000 bylo **mladistvým pachatelům** prokázáno 88 trestných činů, **nezletilým pachatelům** byly prokázány 4 skutky.

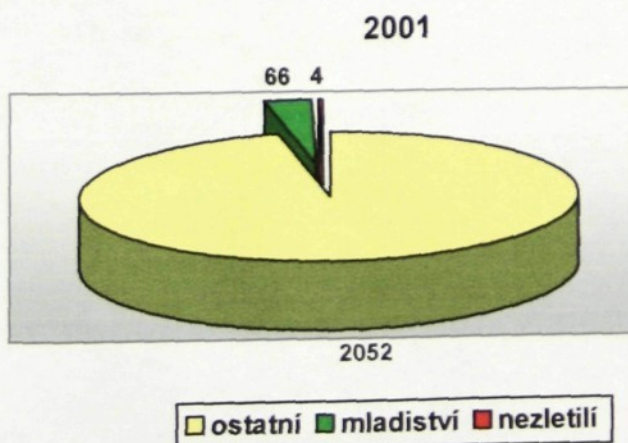
¹³ Policejní statistika Okresního ředitelství PČR Mladá Boleslav za rok 2000 a 2001, Analytické oddělení Okresního ředitelství PČR Mladá Boleslav.

Graf č. 3 - poměr objasněných trestných činů spáchaných mladistvými a nezletilými pachateli vůči celkové objasněnosti za rok 2000

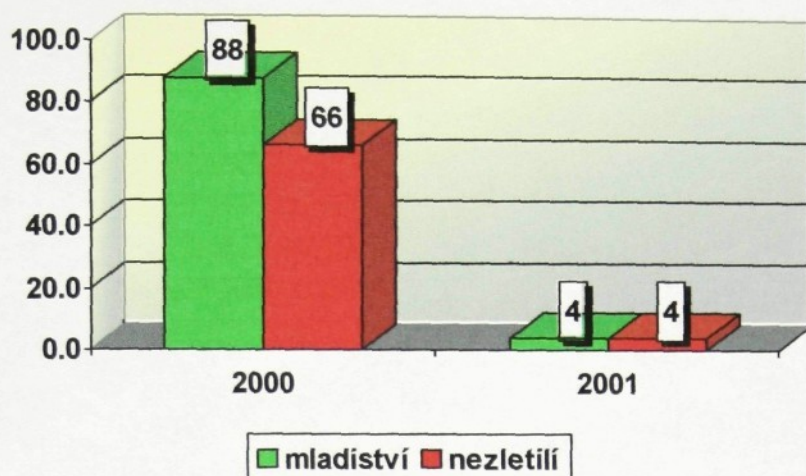

Z celkového počtu 2.122 objasněných trestných činů v okrese Mladá Boleslav za rok 2001 bylo **mladistvým pachatelům** prokázáno **66** trestných činů, **nezletilým pachatelům** bylo prokázáno **7** skutků. Zde je však třeba uvést, že tři nezletilé osoby spáchaly jeden skutek ve spolupachatelství, takže můžeme hovořit opět o počtu **4** spáchaných trestných činů.

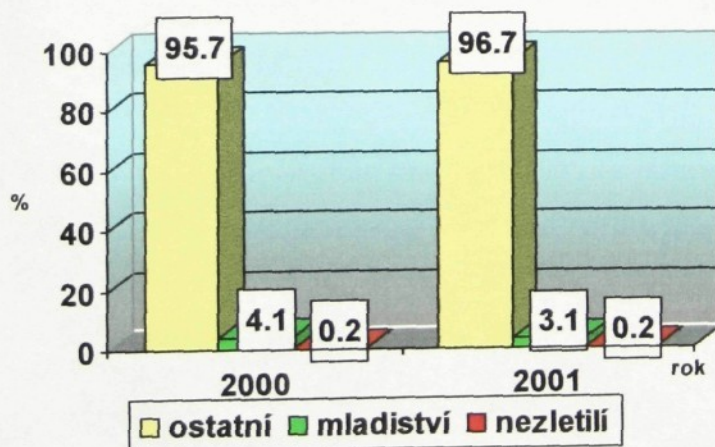
Graf č. 4 - poměr objasněných trestných činů spáchaných mladistvými a nezletilými pachateli vůči celkové objasněnosti za rok 2001

Graf č. 5 - poměr mladistvých a nezletilých pachatelů za rok 2000 a 2001

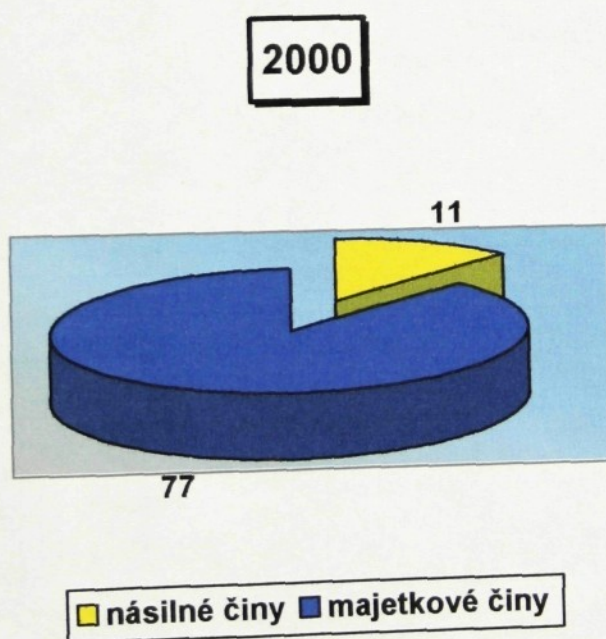

Z výše uvedeného rozboru je tedy zřejmé, že podíl mladistvých pachatelů z celkového počtu objasněných trestných činů za rok 2000 činí 4,1%, podíl nezletilých pachatelů za rok 2000 činí 0,2%, za rok 2001 činí tento údaj u mladistvých pachatelů 3,1%, u nezletilých pachatelů 0,2%. Rovněž z tohoto porovnání je možné konstatovat, že se podíl mladistvých a nezletilých pachatelů nepatrně **snižuje**, a to i ve srovnání s rokem 1999 (přestože rok 1999 není předmětem zkoumání, je dobré z hlediska kontinuity vývoje kriminality tento údaj orientačně uvést).

Graf č. 6 - vyjádření poměru podílu mladistvých a nezletilých pachatelů na objasněné trestné činnosti v roce 2000 a 2001

Dalším hlediskem, které budeme rozebírat, je otázka poměru násilných a majetkových trestných činů za zkoumané období. V roce **2000** bylo z celkového počtu 88 objasněných trestných činů spáchaných **mladistvými** pachateli celkem **11 násilných** a **77 majetkových**, **nezletilí** pachatelé spáchali z celkového počtu 4 trestných činů **2 násilné** a **2 majetkové** trestné činy. V roce **2001** bylo z celkového počtu 66 objasněných trestných činů spáchaných **mladistvými** pachateli celkem **8 násilných** a **58 majetkových**, **nezletilí** pachatelé spáchali z celkového počtu 4 trestných činů **1 násilný** a **3 majetkové** trestné činy. Pro přehlednost uvádíme, že pro malý počet spáchaných trestných činů nezletilými pachateli nebudeme provádět grafické znázornění.

Graf č. 7 – Poměr majetkových a násilných trestných činů spáchaných mladistvými pachateli za rok 2000

Graf č. 8 – Poměr majetkových a násilných trestných činů spáchaných mladistvými pachateli za rok 2001

Provedeným rozbořem jsme stanovili poměr majetkových a násilných trestných činů spáchaných mládeží. Dá se však konstatovat, že toto dělení má význam pouze pro detailní pohled na celý problém. Majetková a násilná trestná činnost se v mnoha případech prolíná. Jako příklad můžeme například uvést trestný čin loupež, dle § 234 trestního zákona¹⁴ : „kdo proti jinému užije násilí, nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu se zmocnit cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let“. Z této citace je zřejmé, že pachatel sice užívá násilí, ale v konečném důsledku tak koná pro získání určité věci, tedy nabytí nějakého majetku cizí osoby. Vzhledem k této skutečnosti v našem dalším zkoumání na tento problém budeme brát zřetel v případě regionu Mladá Boleslav (např. v souvislosti s drogovou problematikou), ale pro naše další zkoumání a srovnávání, zejména s jinými okresy Středočeského kraje, již

¹⁴ Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

nebude mít rozhodující význam a trestnou činnost mládeže budeme počítat celkově.

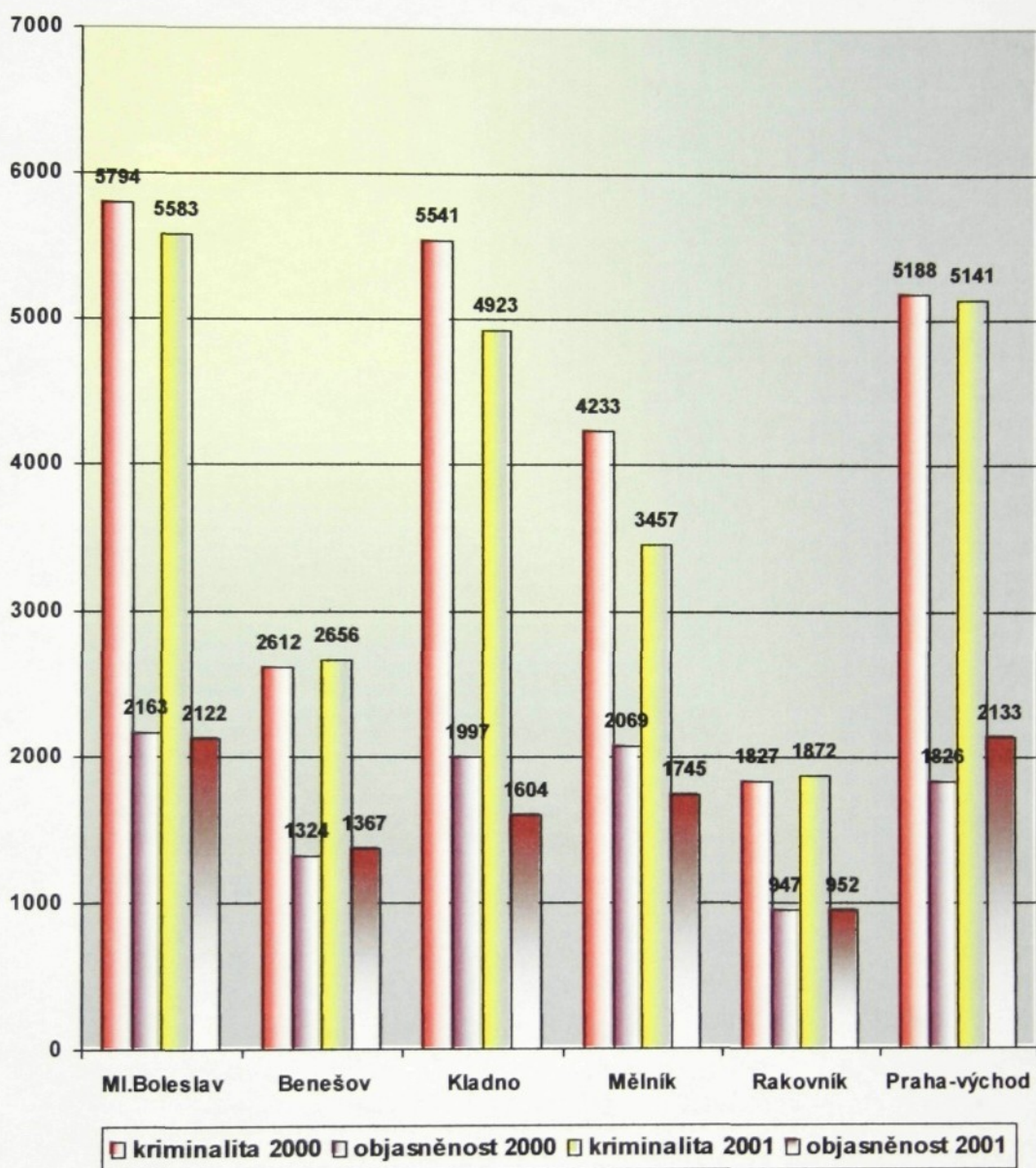
Tímto zkoumáním jsme konstatovali vývoj a stav kriminality na okrese Mladá Boleslav za rok 2000 a 2001. Avšak vzhledem k tomu, že si práce dala za cíl pokusit se podpořit či vyvrátit dané hypotézy, je na místě porovnání spáchaných trestných činů v Mladé Boleslavi s několika náhodně vybranými okresy Středočeského kraje. Jedná se o Benešov, Kladno, Mělník, Rakovník a Praha-východ. Toto porovnání vytvoří předpoklady k celkovému náhledu na kriminalitu a objasní otázku, zda kriminalita v Mladé Boleslavi není nadměrně vyšší než jinde. Záměrně jsme k porovnání nevybírali městské části Prahy, neboť kriminalita v Praze je specifická a zcela přesně neodpovídá podmínkám na úrovni okresních měst. Dalším problémem je různá velikost okresů a s tím související různý počet obyvatel. Přistoupili jsme tedy nejprve k celkovému porovnání kriminality jednotlivých okresů a poté k celkovému množství spáchaných trestných činů na určitý počet obyvatel, v našem případě na 10.000 obyvatel. To vytvoří rovnovážný stav k porovnání faktů. Dalším faktorem, ve kterém budeme hledat odpovědi na hypotézy, bude porovnání spáchaných trestných činů mladistvými a nezletilými pachateli v těchto rovinách :

- poměr objasněných trestných činů spáchaných mládeží k celkovému počtu spáchaných trestných činů v jednotlivých okresech
- celkový počet spáchaných trestných činů v jednotlivých okresech Středočeského kraje.

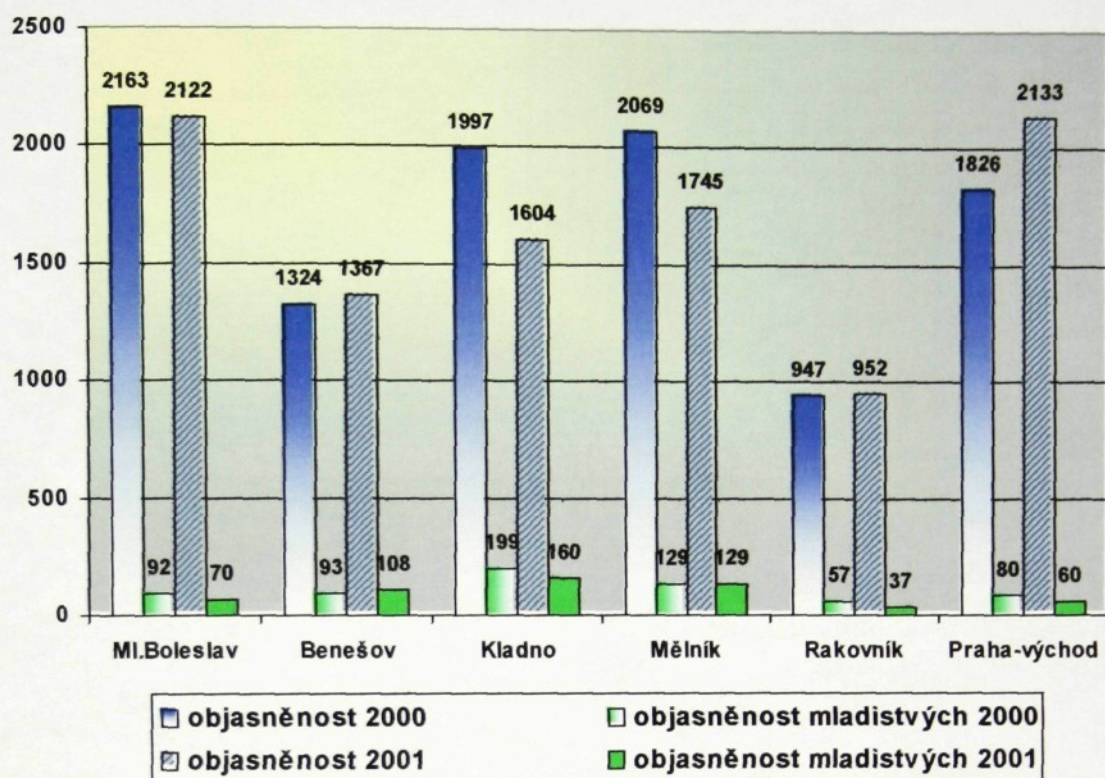
Tabulka počtu spáchaných trestných činů ve vybraných okresech :

Tabulka č. 2

	Ml.Boleslav	Benešov	Kladno	Mělník	Rakovník	Praha- východ
2000	5794	2612	5541	4233	1827	5188
2001	5583	2656	4923	3457	1872	5141

Graf č. 9 – poměr spáchaných trestných činů a objasněnosti za rok 2000 a 2001 ve vybraných okresech Středočeského kraje

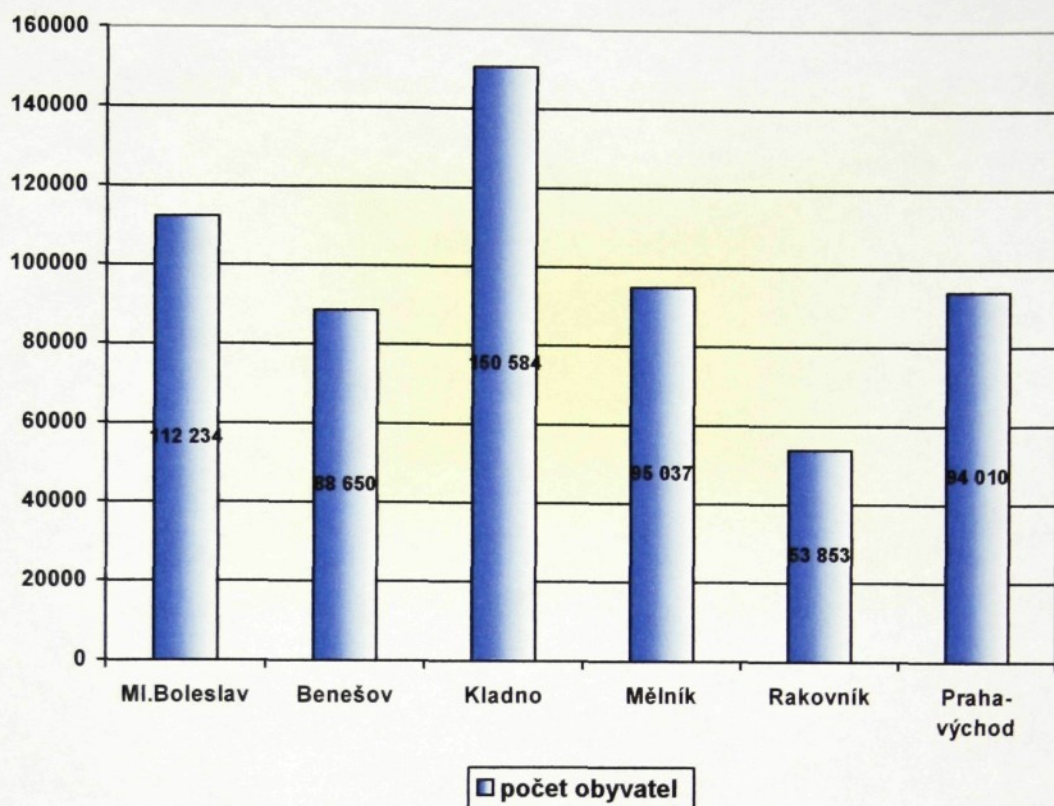

Graf č. 10 – Poměr celkově objasněných trestných činů s podílem trestných činů spáchaných mládeží za rok 2000 a 2001

V grafu č. 11 jsou za roky 2000 a 2001 uvedeny součty objasněné kriminality mládeže, tedy součet objasněných trestných činů spáchaných mladistvými a nezletilými pachateli, a to pro jasnost údajů, o kterých má graf vypovídat.

Detailní dělení (na mladistvé a nezletilé) by v tomto případě nepřineslo efekt, protože zde řešíme otázky kriminality mládeže jako celku mezi vybranými okresy. Dále pro orientaci porovnáme velikost jednotlivých okresů z hlediska počtu obyvatel¹⁵.

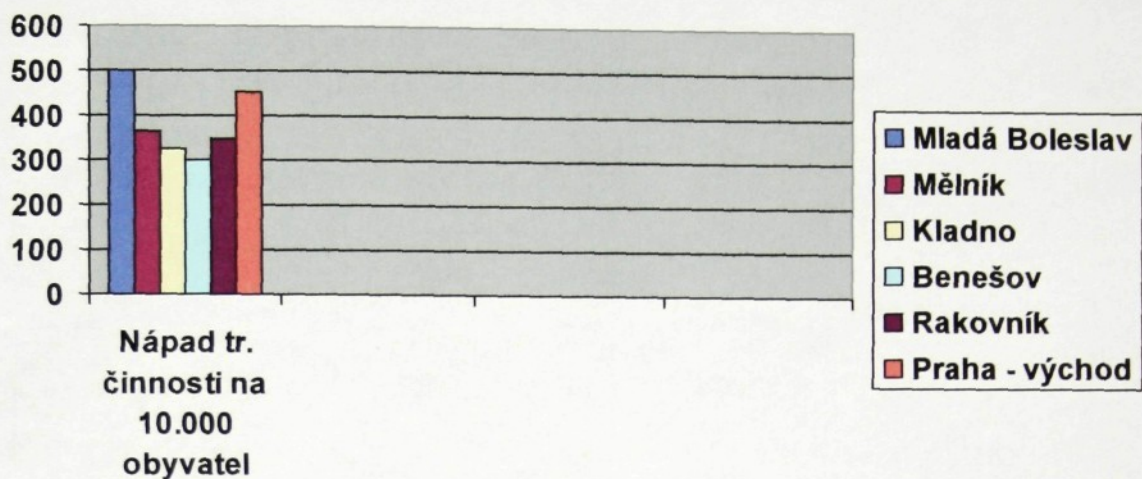
¹⁵ Statistická ročenka 2001, Český statistický úřad, Krajská reprezentace pro Středočeský kraj.

Graf č. 11 - porovnání počtu obyvatel výše uvedených okresů za rok 2001

Nejlidnatějším s porovnávaných okresů Středočeského kraje je tedy Kladno, následuje Mladá Boleslav, Mělník, Praha-východ, Benešov a Rakovník. Dalším údajem, tak jak již bylo uvedeno, je porovnání spáchaných trestných činů na 10.000 obyvatel, tedy tzv. nápad trestné činnosti¹⁶. Tímto způsobem budeme optimalizovat výchozí stav spáchané trestné činnosti, bez ohledu na skutečný počet obyvatel jednotlivých okresů.

¹⁶ Statistika kanceláře Okresního ředitelství PČR, Mladá Boleslav, stav k 31.12.2001.

Graf č. 12 – poměr spáchaných trestných činů na 10.000 obyvatel v jednotlivých okresech za rok 2001

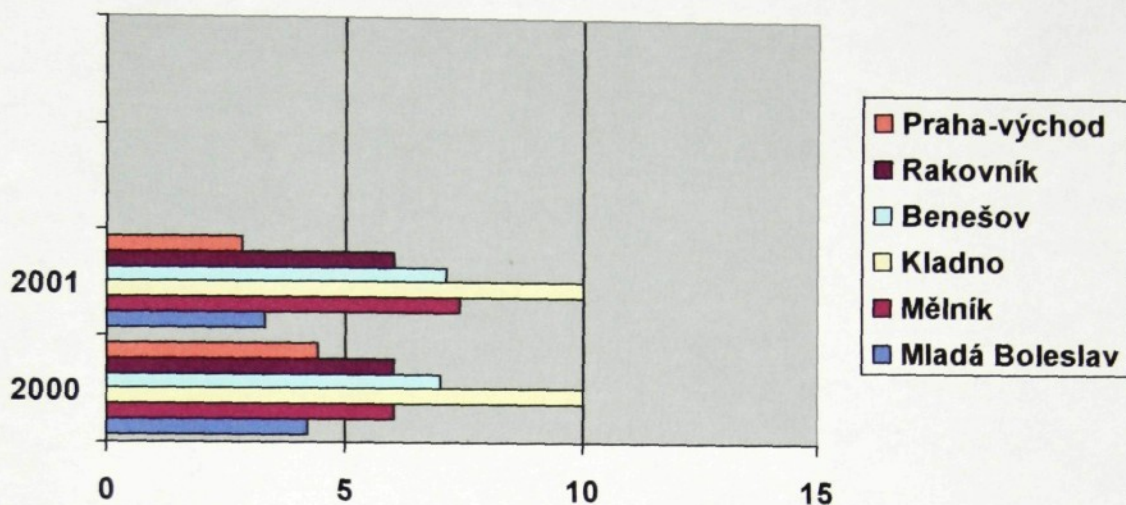
Z grafu č. 13 vyplývá, že nejvyšší nápad trestné činnosti v přepočtu na 10.000 obyvatel je evidován na okrese Mladá Boleslav. Jako poslední hledisko, které budeme analyzovat, je poměr objasněných trestných činů mládeže (opětovně součet objasněných trestných činů mladistvých a nezletilých pachatelů) vůči všem objasněným trestným činům v jednotlivých okresech Středočeského kraje.

Podíl trestné činnosti mládeže v jednotlivých okresech Středočeského kraje :

Tabulka č. 3

Okres	Ml. Boleslav	Mělník	Kladno	Benešov	Rakovník	Praha- východ
2000	4,2 %	6 %	10 %	7 %	6 %	4,4 %
2001	3,3 %	7,4 %	10 %	7,1 %	3.9 %	2,8 %

Podíl trestné činnosti mládeže na objasněných trestných činech v procentech

Graf č. 13 – Podíl trestné činnosti mládeže na obecné trestné činnosti

III.5. Rozbor výzkumu

Provedeným rozbořem dat, týkajících se kriminality mládeže jsme nejprve konstatovali počet spáchaných trestných činů na okrese Mladá Boleslav za rok 2000 a 2001. Bylo zjištěno, že se celková kriminalita na okrese nepatrně snižuje. Dále jsme zjistili celkový počet spáchaných trestných činů mladistvými a nezletilými pachateli. I zde jsme konstatovali, že se počet spáchaných trestných činů těmito pachateli mírně snižuje, a to jak v oblasti majetkové tak i násilné trestné činnosti. Za použití dostupných zdrojů a statistik Policie České republiky a Českého statistického úřadu jsme porovnali počet obyvatel těchto okresů, počet spáchaných trestných činů, počet objasněných trestných činů, podíl mladistvých a nezletilých pachatelů na těchto skutcích, poměr mezi majetkovými a násilnými trestnými činy mládeže a nápad trestné činnosti na

10.000 obyvatel těchto okresů. Provedeným vyhodnocením a srovnáním musíme konstatovat, že na okrese Mladá Boleslav došlo v letech 2000 a 2001 **k největšímu počtu trestných činů** mezi porovnávanými okresy, přestože okres Mladá Boleslav není největším okresem. Dále bylo zjištěno, že v přepočtu na 10.000 obyvatel byl **nápad trestné činnosti opět největší** v Mladé Boleslavi. Dalším velmi významným zjištěním je fakt, že i přes největší kriminalitu na okrese Mladá Boleslav nedosahuje kriminalita mládeže v tomto okrese takové úrovně, jako v ostatních okresech. Porovnáním dat jsme zjistili, že objasněná kriminalita mládeže (tedy nezletilých a mladistvých pachatelů) v poměru k celkové objasněné kriminalitě, je na okrese Mladá Boleslav jedna z nejmenších, resp. absolutně nejmenší. Tento závěr musíme po procentuálním zhodnocení dat konstatovat. Okres Mladá Boleslav **má nejmenší podíl trestných činů spáchaných mládeží** mezi porovnávanými okresy, s výjimkou okresu Praha – východ za rok 2001, kde rozdíl činí 0,5% ve prospěch tohoto okresu. Provedený rozbor této části práce tedy spíše vyvrací stanovené hypotézy této práce.

III. 6. Analýza dokumentů

V rámci obsahové náplně této práce jsme prostudovali dostupné materiály s souvislostí se zkoumanou tematikou v rámci Policie České republiky¹⁷. Na základě provedeného vyhodnocení ukazatelů za rok 2001 na úseku kriminality byl oproti roku 2000 zjištěn pokles trestných činů v rámci Středočeského kraje. Tento pokles se promítl i v ukazateli počtu spáchaných trestných činů na 10.000 obyvatel. Nejvyšší nápad trestné činnosti má okres Mladá Boleslav, Praha–východ a Kladno, nejnižší nápad trestné činnosti má okres Rakovník. Celkový vývoj objasněnosti je ovlivněn celou řadou faktorů, které snižují výkonnost policie jako celku. Jedná se o nedostatek finančních prostředků, neodpovídající technické vybavení, nedostatek policistů, přičemž často

pachatelé využívají kvalitnější technické prostředky než samotní policisté. Situace v oblasti veřejného pořádku je ovlivňována různými kriminogenními faktory. Ty se promítají do celkového stavu kriminality ve Středočeském kraji. Jedná se zejména o samotnou polohu Středočeského kraje, která navazuje na území hlavního města Prahy, komunikační síť, zejména propojení dálniční sítě, fluktuace cizinců a početná síť podniků a různých služeb.

Zejména k otázkám hypotéz, zda kriminalita mládeže v regionu Mladá Boleslav souvisí se zvýšeným pohybem pracujících osob a zda soustředění materiálních výrobních prostředků, které se podílí na automobilové výrobě, ovlivňuje kriminalitu mládeže, jsme prostudovali materiály Policie České republiky¹⁷. Trestná činnost mládeže je v rámci Středočeského kraje stabilizována, popřípadě nárazově místně kolísá. Mezi hlavní příčiny spáchaných kriminálních činů patří velká fluktuace osoba cizinců, kteří hledají práci, zejména v blízkosti Prahy, kde je možnost levného ubytování. Dalším faktorem je nedostatečná výchova v rodině, nezájem rodičů o výchovu dětí. Zvýšení počtu majetkových trestných činů je registrováno v souvislosti s konzumací drog, kdy pachatelé těchto skutků hledají finanční prostředky na jejich nákup. Tento trend se zvyšuje v celém Středočeském kraji. S problémem růstu městských aglomerací ve větších městech dochází k anonymitě prostředí, ve kterém se může rozvíjet může kriminální činnost mládeže. Dalším důležitým faktorem je pak neucelená struktura sociálních ústavů, kde jsou mladí delikventi umístěni, především z hlediska důslednější převýchovy. Dalším negativním jevem je šikana. V současné době je nárůst šikany na různých typech školských zařízení provázen některými druhy trestných činů. Jedná se o specifické trestné činy, zejména vydírání a omezování osobní svobody. Tyto trestné činy se daří objasňovat, pokud jsou včas oznámeny samotnou obětí, rodiči nebo školou. Jak bylo zjištěno z těchto dokumentů, tyto problémy jsou obecně na stejné úrovni ve všech regionech Středočeského kraje, nezávisle na konkrétní poloze. Velká informovanost, mobilita a celkový snadnější kontakt jednotlivých asociálních skupin mládeže pak dává větší operační prostor pro páčání

¹⁷ Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území Středočeského kraje za rok 2001, Kancelář Správy Středočeského kraje, 2001.

¹⁸ Vývoj kriminality v ČR se zvláštním zřetelem na kriminalitu mládeže, Policejní prezidium ČR, 2001.

trestné činnosti, která tak není zaměřena pouze na jedno místo či lokalitu. Tito pachatelé trestné činnosti se pohybují ve větším operačním prostoru a páchají kriminální skutky i v několika okresech kraje najednou.

Prostudováním těchto materiálů nebyly potvrzeny hypotézy, že kriminalita mládeže v regionu Mladá Boleslav je zvýšena v souvislosti s automobilovou výrobou a s ní spojenými projevy rozvinutého, relativně bohatého regionu. Kriminalita mládeže je páchána na všech místech s obdobnými kriminogenními faktory obdobně. Zvýšené kriminální riziko hrozí ve všech větších průmyslových aglomeracích, ať se již jedná o Mladou Boleslav, Kladno, či Mělník. Specifická trestná činnost mládeže souvisí především s rodinnou výchovou a se sociálním prostředím, ve kterém mladý člověk vyrůstá. Obecně se dá říci, že mladého člověka ovlivňuje negativní rodinná situace v méně rozvinutých regionech (nezaměstnanost rodičů, nedostatek zájmu o dítě, dojíždění za prací, časově nevhodná práce, alkoholismus, bezvýchodné finanční problémy) více, než v poměrně stabilním regionu Mladá Boleslav. Trestná činnost mladých lidí si je podobná ve všech sociálně patologických jevech, jako jsou drogy, alkoholismus, výherní automaty, šikana apod. Z tohoto pohledu nejsou tedy podpořeny hypotézy této práce, a to i s ohledem na nízkou úroveň kriminality mládeže okresu Mladá Boleslav, v porovnání se zkoumanými okresy Středočeského kraje.

III. 7. Další subjektivní poznatky o problému

V rámci zkoumání problematiky trestné činnosti mládeže na Mladoboleslavsku jsme hovořili s několika odpovědnými pracovníky Policie České republiky, zejména s pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování při Okresním ředitelství PČR Mladá Boleslav. Při rozebírání problému kriminality mládeže tito policisté shodně uvádějí, mezi hlavní příčiny kriminality mládeže patří nedostatečné rodinné zázemí, které neposkytlo správné vzory sociálního chování mladých lidí. Z této mládeže se pak rekrutují pachatelé trestné činnosti. Vliv na objasňování trestné činnosti mládeže má i skutečnost, že

většina mladistvých pachatelů dopouští tzv. sériové trestné činnosti, tedy několika až řady stejných skutků, které jsou při případném objasnění případu posuzovány soudem či správním orgánem jako jeden trestný čin, s přihlédnutím k jeho společenské nebezpečnosti. Detailně byl rozebírán i sociální původ těchto mladistvých pachatelů, kdy bylo konstatováno, že na páchání trestné činnosti mládeže má podíl i romská komunita, zejména s posledním případem užívání drog a následnou trestnou činností. V tomto směru byly zkoumány i jednotlivé trestní spisy mladistvých pachatelů. Opětovně se zde projevuje sériová trestná činnost, jako v konkrétním případě nezletilého mladíka, který se v 16. případech vloupal po rozbití skleněné výplně okna do zaparkovaného vozidla a poté odcizil autorádio. Takto nabyté věci, které měly vždy řádově hodnotu několika tisíc korun, prodával za několik stokorun. Motivem jeho jednání byla potřeba získat drogu pervitin, na které byl závislý. Problém majetkové trestné činnosti mladistvých Romů v Mladé Boleslavi souvisí často s potřebou opatřit si spotřební předměty, které by jinak neměli šanci získat, nebo získat prostředky na nákup omamných prostředků. Specifikem Mladé Boleslavi je čichání těkavých látek, především Toluenu, mladými Romy.

Obecně však zúčastněnými odborníky Služby kriminální policie a vyšetřování v Mladé Boleslavi nebyly potvrzeny předpoklady, že rozvinutý region vytváří podmínky ke vzniku vyššího, nebo dokonce nadměrně vyššího kriminální prostředí, ve kterém by figurovali nezletilí a mladiství pachatelé. Obecně byl vytvořen názor, že se kriminalita mládeže projevuje stejně ve všech větších městských aglomeracích v rámci Středočeského kraje. Mladistvý pachatel často jedná impulsivněji než dospělý pachatel, velkou roli zde také hraje příležitost trestný čin spáchat. Obecně se však dá říci, že v městech je vyšší kriminalita mládeže než na venkově, ale to platí spíše o majetkové kriminalitě. Mládež se v rámci své vrstevnické skupiny velmi rychle učí novým modelům a trendům chování. Má k tomu příležitost na diskotékách, sportovních utkáních a především ve školách, kde se po vlivu rodiny formují názory mládeže. Tyto praktické poznatky policejní práce byly zúčastněnými policisty porovnány se zkušenostmi kolegů ostatních policejních složek, zejména z okresů Mělník a Kladno, neboť tyto policejní součásti často úzce spolupracují při objasňování trestné činnosti, která přesahuje hranice okresů. Ani zde nebyl potvrzen

předpoklad, že bohatý region vytváří příznivější předpoklady k vyšší trestné činnosti mládeže.

Jiná situace je samozřejmě v obecném kriminální klimatu, kde trestná činnost je v Mladoboleslavském regionu jedna z nejvyšších v celé České republice. Cíl této práce však není zkoumat příčiny obecné kriminality, ale kriminalitu mládeže. Je jisté, že závěry zkušených policistů a studium jednotlivých trestních spisů nemusí poskytnout objektivní závěr, ale je zcela pravděpodobné, že se k objektivnímu hodnocení blíží.

IV. Závěrečná část

IV. 1. Vyhodnocení hypotéz

Na počátku této práce jsme stanovili čtyři hypotézy. Jejich obsahovou náplní je tvrzení, že silný a rozvinutý průmyslový region Mladoboleslavska ovlivňuje kriminalitu mládeže, resp. vytváří příznivější podmínky pro páchaní trestné činnosti mládeže. S ohledem na tento fakt jsme sledovali vývoj a statistické údaje, doplněné vlastními poznatky trestné činnosti mládeže za rok 2000 a 2001. Ze shromážděných materiálů vyplývá, že region Mladá Boleslav je nejvíce zatížen pácháním trestných činů v rámci Středočeského kraje, ale tento fakt neovlivňuje kriminalitu mládeže, která je relativně nejnižší v porovnání se sledovanými okresy. Dále bylo zjištěno, že tento trend má stabilní úroveň, případně vykazuje mírný pokles.

Provedeným výzkumem jsme konstatovali, že příčiny a podmínky vzniku trestné činnosti mládeže jsou v obecné rovině rovnocenné a nezávislé na geografické poloze. Páchání trestných činů mládeží je v této obecné rovině ovlivněno mnoha skutečnostmi jako je rodinná výchova, sociální prostředí, působení vrstevnických skupin a kriminogenních faktorů, genetická dispozice a další. Můžeme hovořit o tom, že dynamický a materiálně vyspělý region ovlivňuje kriminalitu mládeže spíše v závislosti na páchání specializované trestné činnosti, často spojené s recidivou mladistvých pachatelů. To znamená, že tyto mladí pachatelé nemusejí vyhledávat nová místa a objekty napadení, protože tyto faktory jsou poměrně stálé. Lze tedy tvrdit, že kriminalita mládeže v regionu Mladá Boleslav odpovídá míře kriminality ve všech porovnávaných regionech a je úměrná vývoji kriminality z celospolečenského hlediska. Proto lze říci, že výsledky našeho výzkumu nepotvrdily námi stanovené hypotézy.

IV. 2. Závěr

O problémech kriminality mládeže, tedy o podmínkách a příčinách, se v současné době diskutuje na úrovni odborné i na úrovni laické. Na základě vyhodnocení získaných údajů za rok 2000 a 2001 byly zjištěny následující skutečnosti :

Na okrese Mladá Boleslav bylo za rok 2000 spácháno 5.794 trestných činů, objasněno jich bylo 2.163. Za rok 2001 bylo spácháno 5.583 trestných činů, objasněno jich bylo 2.122 (viz. tab. č. 1 a graf č. 1 a č. 2).

V poměru k objasněným trestným činům bylo za rok 2000 registrováno 88 trestných činů spáchaných mladistvými pachateli, 4 trestné činy spáchali nezletilí pachatelé, přičemž za rok 2001 bylo objasněno 66 trestných činů spáchaných nezletilými pachateli, 4 trestné činy spáchali nezletilí pachatelé (viz. graf č. 2,3,4,5,6). Násilných trestných činů bylo v součtu mladistvých a nezletilých spácháno na rok 2000 celkem 11, majetkových trestných činů bylo spácháno 77. Za rok 2001 to pak bylo 8 násilných a 58 majetkových trestných činů (viz. graf č. 7 a 8). Dále jsme se v našem výzkumu zabývali otázkami poměru spáchaných trestných činů v jednotlivých zkoumaných okresech, objasněností trestné činnosti a nápadem této trestné činnosti na 10.000 obyvatel a zejména podílem trestné činnosti mládeže v těchto regionech na celkové kriminalitě (viz. tabulka č.2,3 a grafy č.9, 10, 11, 12 a 13). Provedeným zkoumáním a porovnáním jsme zjistili, že okres Mladá Boleslav má největší nápad trestné činnosti obecně, přičemž tento fakt však neplatí při porovnání výsledků zjištěných nezletilých a mladistvých pachatelů, kdy počet spáchaných trestných činů je v regionu Mladoboleslava relativně nejmenší. Dále jsme konstatovali relativně stabilní počet spáchaných trestných činů mládeže ve všech porovnávaných regionech, což nás, při výčtu příčin a důsledků kriminality mládeže a provedeného zkoumání, opravňuje tvrdit, že vyslovené hypotézy nejsou v souladu se skutečností.

Kriminalita mládeže je jistě problém, který je nutno řešit, abychom se v budoucnu nemuseli potýkat s celkově vysokou kriminalitou, s obecnými následnými problémy, příkladně v oblasti přetíženosti soudů, s různými výkony

trestů a následnou převýchovou pachatelů, což je problém, který postihuje celou sociální politiku našeho státu.

V úplném závěru naší práce se pokusíme stručně nastínit možná opatření ke snížení kriminality a její prevenci.

IV. 3. Prevence a možné způsoby nápravy situace

Pod pojmem prevence rozumíme veškeré aktivity směřující k předcházení páchaní trestné činnosti, snižování jejího výskytu a odstranění kriminogenních faktorů. Jedná se také o opatření, které mají za cíl zmenšení rozsahu a závažnosti kriminality. Cílem prevence je snížení nebo omezení trestné činnosti před jejím započatím a před jejím pokračováním.

Prevenci kriminality můžeme členit podle různých hledisek, existuje mnoho klasifikací, ale v současné době je nejrozšířenější dělení prevence na **sociální** a **situační**. Sociální prevence je zaměřena na sociální faktory kriminality, tedy humanizaci života a prostředí, v němž probíhá psychický vývoj jedince. Patří sem problematika rodiny, školství, zdravotnictví, volného času apod.

Situační prevence se zaměřuje na snižování možnosti spáchání trestného činu a zvyšování pravděpodobnosti odhalení pachatele. Orientuje se na odstraňování příležitostí pro páchaní trestné činnosti a na omezování kriminogenních situací.

Prevence kriminality by neměla být pouze záležitostí trestní justice, tedy soudů, ale svůj podíl by zde měli mít i instituce státu, působící ve sféře sociální a také instituce nestátní, tedy politická sdružení, občanské iniciativy, zájmové kroužky, nadace apod. V současné době, kdy regiony a obce na sebe berou stále větší díl odpovědnosti za zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, se to týká i prevence kriminality. Výhodou těchto institucí je síla působit na dodržování základních norem morálních, které nepochybně ovlivňují společenské prostředí. Velmi důležitá je ale úzká spolupráce státních a nestátních institucí a orgánů obcí, při stanovení účelné činnosti jednotlivých

subjektů. Musí zde docházet k rozvíjení vzdělanosti a kultury, ke sledování zaměstnanosti, zdravotního stavu obyvatelstva, sociálního zabezpečení, ekonomických podmínek a zákonodárství. Nezbytnou podmínkou účinné prevence je důsledné dodržování platných právních norem při realizaci prevence.

V dnešní době je přesunuto těžiště prevence na regionální a místní úroveň, do měst a obcí, přičemž by měla být zachována koordinace na celostátní úrovni. Důležité je zapojení občanské veřejnosti při rozvíjení preventivních programů, které se týkají hlavně problémů alkoholismu, toxikomanie, prostituce a rasismu. Nezastupitelné místo v prevenci kriminality by měla mít i policie, základní prvky prevence se objevují v náplni práce policie pokud je správně profesně vykonávána. Objasněnost trestné činnosti má preventivní účinky ve vztahu k možným pachatelům. Preventivní činnost policie směřuje ke znemožnění spáchat trestný čin a také k analyzování faktorů a okolností, které ovlivňují páchaní kriminality. Velmi důležitá je policejní hlídková činnost, která působí příznivě na veřejnost a snižuje u ní pocit strachu z kriminality. Nedílnou součástí preventivního mechanismu jsou také obecní a městské policie a různé soukromé bezpečnostní služby, které spolupracují s policií a orgány měst a obcí.

Výchozím předpokladem pro snížení kriminální delikvence dětí a mladistvých je vytvoření provázaného systému opatření v sociální a trestní politice státu. Ochranná opatření a sankce hrají v tomto systému důležitou roli, kdy jejich cílem je náprava pachatele a restituce poškozeného. Při prevenci kriminality mládeže je nutná vysoká odbornost a specializace odpovědných pracovníků. S tím souvisí i dobrá komunikace a spolupráce mezi jednotlivými státními institucemi, které se zabývají delikventní mládeží. Cílem je také vytvořit fungující informační systém v oblasti péče o delikventní mládež. Určité podmínky musí být splněny i v rámci politiky sociální intervence. V činnostech, které vedou k nápravě, musí být mladistvý delikvent vždy subjektem a aktivním činitelem, nápravný proces je třeba realizovat s rodinou dítěte a musí být zahájen v prvopočátku delikventního chování. Nabídka služeb sociální intervence by měla být známá a hlavně dostupná také veřejnosti. Dále by se měl rozšířit a provázat systém trestního stíhání i systém nápravných a

ochranných opatření, zajistit možnost stupňování sankcí, vytvořit specializované týmy, které se budou zabývat kriminalitou mládeže.

Důležitou podmínkou je také minimalizovat dobu mezi odhalením a vyšetřováním trestného činu, také minimalizovat uvalení vazby a délku pobytu mladistvého ve vazbě, je také možné využívat alternativní způsoby trestního řízení a alternativních trestů. Výkon trestu odnětí svobody, stejně jako výkon vazby u mladistvých, je rovněž upraven zákonem a vykonávají se ve zvláštních věznicích. Od roku 1993 je realizován „Program zacházení s mladistvými vězni“, jehož náplní jsou aktivity vedoucí k soběstačnému a plnohodnotnému zařazení mladistvého do občanského života po propuštění. Od první poloviny 90. let začaly také do trestního práva pronikat jak alternativní formy trestního řízení, tak i alternativy k trestu odnětí svobody. Jsou tak řešeny zejména případy menší závažnosti, kdy ustupuje zájem státu na potrestání pachatele a je zde dávana přednost kompenzaci škody a jiné újmy, jež byla způsobena oběti trestného činu. Příkladem je zákon č. 152/1995 Sb., kterým se zavádí alternativní trest obecně prospěšných prací. V roce 1997 se zákonem č. 253/1997 zavádí podmíněné upuštění od potrestání a již v roce 1993 byl zákonem č. 292/1993 zaveden institut podmíněného zastavení trestního stíhání.

Výsledkem těchto trendů a opatření by tedy mělo být zvýšení právního vědomí občanů a znalost svého dílu odpovědnosti jak u dětí, tak u rodičů. Dalším určité významným prvkem prevence je veřejná propagace a zdůrazňování osobní odpovědnosti každého jedince, tedy i dětí a mládeže, což je určitá protiváha současného prosazování sociálně právní ochrany dětí. Pokud si někteří z potenciálních pachatelů svoji odpovědnost uvědomí a změni své chování, je to jistě úspěch a prevence má jako taková obrovský význam.

Seznam použité literatury:

Černíková, V. a kol.: *Sociální ochrana*, Policejní akademie ČR, Praha, 1998.

Čírtková, L.: *Policejní psychologie*, Praha, Support, 1996.

Hartl, P.: *Psychologický slovník*, Praha, Portál, 2000.

Klimeš, L.: *Slovník cizích slov*, SPN, Praha, 1983.

Konrád, Z. a kol.: *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*, Policejní akademie ČR, Praha, 1996.

Kuchta, J. a kol.: *Kriminologie, II. Část*, Masarykova univerzita, Brno, 1993.

Miňhová, J. - Trpišovská, D.: *Kapitoly ze sociální psychologie*. Universita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem, 1993.

Marek, J. a kol.: *Mladoboleslavsko v novém tisíciletí*, Mladá Boleslav, Kompakt, 2001.

Novotný, Fr. a kol.: *Trestní kodexy*, Eurounion, s. r. o. Praha, 1998.

Úlehla, I.: *Umění pomáhat*, Slon, Praha, 1999.

Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl I. Obecná část (třetí upravené vydání)*, Policejní akademie ČR, Praha, 1998.

Zapletal, J. a kol.: *Kriminologie - Díl II. Zvláštní část (druhé upravené vydání)*, Policejní akademie ČR, Praha, 1996.

Statistická ročenka 2000, 2001 – Český statistický úřad, Krajská reprezentace pro Středočeský kraj

Statistiky kriminality 2000, 2001 – Okresní ředitelství Policie ČR Mladá Boleslav

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Vývoj kriminality v ČR se zvláštním zřetelem na kriminalitu mládeže - Policejní prezidium ČR, 2001

Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území Středočeského kraje za rok 2001 - Kancelář Správy Středočeského kraje, 2001